በስመአብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አምላክ አሜን

ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን

መግቢያ

ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን ማለት የመንፈሳዊ አገልግሎት ማስፈጸሚያ ሕግ ወይም የቤተ ክርስቲያን መገልገያ ደንብ ማለት ነው። ይህም ሥርዓት የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ወሰኑትና ለቤተክርስቲያን ያሰረከቡት ነው። ይህ ሥርዓት ቤተክርስቲያንም ለቤተክርስቲያኒቱ ሕልውና ታላቅ ጥቅም አለው። ከጥቅሞቹ መካከልም ቤተ ክርስቲያን ምእመናን አንድ አድርጋ የምትመራበት መንገድ ነው። ምእመኑም ሕይወት ሕግ(ሥርዓት) እንደሌላቸው አሕዛብ ልቅ እንዳይሆን የሚገድብና ከእንስሳዊ ግበርም እንዲለዩ እንደ ልጓም ሆኖ የሚያገለግል መሣርያ ክርስቲያኖች ለቤተ ክርስቲያንና በውስጧ ለሚገኙ ንዋየ ቅድስት ማድረግ የሚገባቸውን ክብርና ጥንቃቄ እንዲያቁ አውቀውም የቤተክርስቲያን ሥርዓት እንዲጠብቁ የተቻላቸውን አስተዋጽዖ እንዲያደርጉ የቤተክርስቲያንን ንዋየ ቅድሳት ከሌሎች እንዲለዩ ለንዋየ ቅድስት የሚገባቸውን ክብር እንዲሰጡ የቤተክርስቲያን ትውፊት ተጠብቆ እንዲቆያና ለትውልድ እንዲተላለፍ በየአከባቢያቸው አስፈላጊውን ጥረት ያደረጉ ዘንድ ይገባቸዋል።

ይህ ጽሑፍም የሥርዓተ ቤተክርስቲያን ምንነትና አስፈላጊነት የሥርዓት ምንጮች የሥርዓትና ትውፊት ምንነት የሕንፃ ቤተክርስቲያን አተካከል በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ምን እንደሚመስል በመጠኑም ቢሆን ለማቅረብ ተሞክቷ ስለዚህም የተከታታይ ትምህረት (የኮርስ) ተማሮዎች የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን›› ሥርዓት አወቀው ክርስቲያናዊ ግዴታቸውን እንዲወጡ ሀዚህ ጽሑፍ ጠቃሚ ትምህርት እንደሚያገኙ ይታመናል። የተከታታይ ትምህርት (የኮርስ) ተማራዎችም (ኮርስኞችም) ስለ ቤተክርስቲያናችን ሥርዓተ ቤተክርስቲያን መጻሕፍትን በማንበብና የቤተ ክርስቲያን ሊቃ ውውንት›› በመጠየቅ ዕውቀታቸውን ማደበር ይጠበውባቸዋል።

ምዕራፍ አንድ

የሥርዓተ ቤተክርስቲያን ትርጉም (ምንነት) እና አስፈላጊነት

1.1 ትርጉም

ቤተክርስቲያን

ቤተክርስቲያን ሦስት ትረጉም ያለው በዘርፍና በባለቤትነት የተቀመጠ ስም ነው።

የመጀመሪያው ትርጉም፦ ቤተክርስቲያን ማለት አምልኮተ እግዚአብሔር የምንፈጽምበት ሕንጻ ቤተክርስቲያን ይህም የክርስቲያኖች መሰብሰቢያ መገናኛ፤ ክርስቲያኖች በአንድነት ተሰብስበው የሚጸልዩበት ሥጋ ወደሙ የሚቀበሉበት የሚሰግዱበት ከእግዚአብሔር ጋር የሚገናኙበት የጸሎት ቤት ማለት ነው። ኢሳ. 56÷7 ኤር.7÷10-11 ማቴ.21÷13 ማር. 11÷17 ሉቃ. 19÷46

ሁለተኛው ትርጉም፡- ቤተክርስቲያን ማለት የክርስቲያን ወገን፣ ክርስቲያን የሆነ ሁሉ (የምእመናን አንድነት ጉባኤ) የሚጠራበት ስም ነው። ቤተ እስራኤል፣ ቤተ ያዕቆብ ፣ቤተ አሮን ሲል የእስራኤል ወገን ፣የያዕቆብ ወገን፣ የአሮን ወገን እንደሚል ማለት ነውና። ማቴ 16÷18 18 ÷17 የሐዋ. 18 ÷22 20÷28

ሦስተኛው ትርጉም፡- ቤተክርስቲያን ሲል የሚወክለው ምእመናንን ነው ክርስቲያኖች የክርስቶስ ማደሪያዎች ናችውና ቤተክርስቲያን ማለት የክርስቶስ ማደሪያ የሆኑ ክርስቲያኖችን /የክርስቲያኖችን ሰውነት/ የሚያመለክት ነው። 1 ኛቆሮ.3÷10 ራዕ 3÷20

ሥርዓት ማለት "ሠርዐ" ሠራ ደነገገ ደንብ አወጣ ከሚለው የግዝ ቃል የወጣ ሲሆን ትርጉሙ ሕግ ደንብ አሠራር መርሐ ግብር ማለት ነው።ስለዚህ ሥርዓተ ቤተክርስቲያን ስንል የቤተክርስቲያን አቅድ የቤተክርስቲያን አሠራር መርሐ ግብር ወይም ደምብ ማለታችን ነው።

1.2 ሥርዓት ለምን ያስፈልጋል?

- ❖ ማንኛውንም ሥራ ወጥና ዘላቂ በሆነ መልኩ ለመስራት

አንድ ስራ ከየትተጀምሮ ወዴት እንደሚሄድ ወጥ የሆነ አካሄድ (ሥርዓት) ከሌለው አሠራሩ የተዘበራረቀ ይሆንና ፍጻሜው አያምርም። ስለሆነም በቤተክርስቲያን የሚፈጸሙ አገልግሎቶች ሁሉ ወጥና አንድ ዓይነት በሆነ ሁኔታ እንዲፈጸሙ ሥርዓት ያስፈልጋቸዋል። 1 ኛቆሮ 14÷40

- ❖ አንድ አሳብና አንድልብ ለመሆን

አንድ ኣሳብና አንድ ልብ ለመሆን ሥራዓት ያስፈልጋል፤ አንድ ማህበር በአንድ አይነት ሥርዓት ካልተዳደረና ካልኖረ እርስ በእርሷ እንደምተለያይ መንግስት መፍረሱ አይቀርም።

ማህበርን በአንድነት ከሚያኖሩት አንዱ ከአላማ ባሻገር ወጥ ሥርዓት ነው። ያለ አንድ አይነት ሥርዓት አንዱ ሲጀምር አንዱ የሚጨርስ አንዱ ሲዘምር ሌላው የሚያስተምር ከሆነ መለያየትን ያመጣል። ስለሆነም በማህበረ ምእመናን ሐዋርያው እንደተናገረው የመንፈስን አንድነት ለመጠበቅ አንድ አይነት ሥርዓተ ቤተክርስቲያን ያስፈልጋል። ብዙ ስንሆን አንድ ልብና አንድ አሳብ የሚያደርገን ሥርዓት ነውና።

- ❖ የሃይማኖት ምሥጢራትን ለመፈጸም

ሥርዓት የሃይማኖት መገለጫ ነው። ጥምቀት፣ቁርባን፣ ጾም ጸሎት፣ ስግደት ...ወዘተ በማመንብቻ የሚያበቁ ሳይሆኑ የአፈጻጸምና አተገባበር መንገድ (ሥርዓት) ያስፈልጋቸዋል። የእነዚህ ሁሉ ዝርዝር አፈጻጸም በሥርዓት ውስጥ ይካተታል። በተጨማሪም የአፈጻጸሙ ሥርዓት ስለ ጥምቀት ቁርባን ጾም ጸሎት ስግደት ...ወዘተ ያለንን መሰረተ እምነት የምንገልጽበት የምናንጸባርቅበት ነው።

ሥርዓተ ቤተክርስቲያን በመሰረተ እምነት (ዶግማ) የምናምንባቸውን በተግባር የምንገልጽበትና ገቢራዊ የምናደርግበት መንገድ ስለሆነ ሥርዓቱ ሲሰራና ሲፈጸም ሃይማኖታዊ አንድምታና ነጸብራቅ ይኖረዋል።

1.3- ሥርዓተ ቤተክርስቲያን መማር ለምን ይጠቅማል?

ቀኖና ቤተክርስቲያን ለተከተለው ምእመን በነፍስም በስጋም ጥቅሙ የጎላነው። ጥቅሞቹ በርካታ ቢሆኑም ጥቂቶቹን እንደሚከተለው እንመለከታለን።

- ✓ ቤተክርስቲያን ወጥነት ባለው መንገድ ለመምራት መሠረት ነው
- ✓ ምእመናን ከመደናገር ለመዳን ይረዳል
- ✓ የምእመናን ሕይወት ልቅ እንዳይሆን እንደልዳም ሆኖ ያገለግላል
- ✓ ምእመኑ በቤተክርስቲያን ውስጥ ያለውን መብትና ግዴታ አውቆ እንዲኖር ያደርገዋል
- ✓ ምእመኑ መተው ያለበትን እንዲተው /እንዳይበድል / ያደርጋል
- ✓ መከተልያለበትን እንዲከተልና ለክብር እንዲበቃ ያደርጋል
- ✓ ምእመናንን ከምእመናንን ካህናትን ከካህናት ካህናትን ከምእመናን አንድ ቋንቋ ሆኖ ያግባባቸዋል

1.4-ሥርዓተ ቤተክርስቲያን የምንለው ምኑን ነው?

ቤተክርስቲያን ማለት ሕንፃውን የክርስቲያኖችን አንድነት (ጉባኤ) አንዲሁም የምእመኑን ሰውነት ማለት እንደሆነ ከላይ ተመልክተናል ። ስለዚህ ሥርዓተ ቤተክርስቲያን የምንለው፡

- ✓ በቤተክርስቲያን /በሕንፃው/ ና በንዋያተ ቅድሳት የተሠራውን ሥራዓት
- ✓ በምእመናኑ አንድነት (ጉባኤ) የተሰራውን ሥርዓት
- ✓ በእያንዳንዱ ምእመን /ሰውነት/ የተሰራውን ሥርዓት ማለታችን ነው።

1.4.1-በቤተክርስቲያን /በሕንፃው/ የተሠራውን ሥራዓት

1.4.1.1 ሕንጻ ቤተክርስቲያን ከመተከሉ በፊት

- የምእመናን ፍለጎት
- የልዑካኑ (የአገልጋዮቹ መሞላት)
- የሀገረ ስብከቱ መልካም ፈቃድ... ወዘተ መሞላት ይኖርበታል

1.4.1.2 ሕንፃ ቤተክርስቲያን በሚተከልበት ጊዜ

ከላይ የተጠቀሱት መስፈርቶች ተሞልተው ወደሥራ በሚገባበትም ጊዜ ሥርዓት አለው በዘፈቀደ የሚሰራ አይደለም ከሉት በርካታ ሥርዓት መካከል የሚከተሉት እንመለከታለን

- ቤተክርስቲያኑ የሚሠራበት ቦታው ተጸልዮበት በ አበው ይባረካል
- ከሦስቱ የሕንፃቤተክርስቲያን (ከሰቀልማ ክብና ዋሻ) ቅርጽ በአንዱ ይሠራል
- የሚሰራው ሕንፃ ቤተክርስቲያን በየትኛውም አይነት ቅርጽ ቢሠራ የግድ ሦስት ክፍሎች ሊኖሩት ይገባል(መቅደስ ፥ ቅድስትና ቅኔ ማሕሌት)

1.4.1.3 ሕንፃ ቤተክርስቲያን ከተጠናቀቀ በኋላ

ሕንፃ ቤተክርስቲያን ተሠርቶ ከተጠናቀቀ (ከተፈጸመ) በኋላ እንዲሁ አገልግሎት አይጀምርም ሥርዓት አለው:: ከተሠሩት በርካታ ሥርዓት መካከል የሚከተሉት ተጠቃሾችናቸው

- ታቦቱን የሚያስገባው ጳጳስ ሕንፃው ሥርዓቱን ጠብቆ መታነጹን ያረጋግጣል
- ለአገልግሎቱ አስፈላጊ የሆኑ ንዋያተ ቅድሳት መሞላታቸውን ይመለከታል
- ብቁ መሆኑ ከታመነበት በአዲሱ ሕንፃ ውስጥ ሥርዓተ ጸሎት ይጀመራል
- ወንጌለዮሐንስ ይነበባል
- ሕንፃ ቤተክርስቲያኑ በሜሮን ይከብራል
- ሊቀጳጳሱ ታቦተ ሕጉን ያስገባል
- በዚህ ዕለት ተቀድሶበት ለምእመናን አገልግሎት መስጠት ይጀምራል
- የመገልገያ ዕቃዎችም ተባርከውና በሜሮን ከብረው ንዋያተ ቅድሳት የሚለውን ስያሜ ያገኛሉ

pÇc? u?}¡`e+Á”

u?} ¡`e+Á” }c`„ c=ðçU uääe Ãv["M ääc<” ¾T>[Æ Ÿ7 ÁL’c< "I“ƒ እ”Ç=G<U Ç=Áq“ƒ S•` ›Kv†¨< (õƒ.S”.›’-1) Ÿ²=I u}ÚT] ¾u?}¡`e+Á” K=n¨<”ƒ ›v„‹“ U እS“” uu¯K< ›Ÿvu` ÃÑ—K<:: ääc< ¾u?} ¡`e+Á’<” ua‹' ›UÊ‹' ታx} QÑ<”“ K?KA‹ ”ª¾ pÉdƒ T@a” ÃkvM:: "I“~U uu?} ¡`e+Á’< u›^~U T°²” Ku¯K< ¾}²ÒË¨<” U”vw Á’vK<:: S²U^” Ku¯K< ¾}²ÒË¨<” S´S<` u¾T°²’< Ã²U^K<::

u²=I u›Ç=e u?}¡`e+Á” u<^Ÿ? u¯M ¾T>ðçS<ƒ ®<Å„‹ cvƒ “†¨<:: እ’c<U:- ›^~ uu?} ¡`e+Á” u¨<ß uŸ<M u›^~ T°²“ƒ (uU°^w' uÅu<w'uUe^p ና ucT@”) ¾T>ðçS< c=J” Ze~ ÅÓV up’@ T%K?ƒ upÉeƒ“ uSpÅe ÃÅ`dK<:: Ÿ²=I LÃ u¨<ß ¾T>ðçS¨< Y`¯} ®<Åƒ ›”É Ñ>²? c=J” u¾T°²’< ›^ƒ Ñ>²? uT>ðçS¨< ›ÑMÓKAƒ U¡”Áƒ ›^ƒ Y`¯} ®<Åƒ }wKA ÃqÖ^M:: Ze~ ¾¨<eØ ®<Å„‹ }ÅUa cvƒ ÃJ“K<::u›^~ T°²“ƒ ¾T>ðçS<ƒ ›ÑMÓKA„‹

- U”vw ŸSêNõ pÆe
- ¨”Ñ@M
- Uev¡ /ŸS´S<[Ç©ƒ/
- U°ªÉ /Sµ`/
- Se}wkC° /u”} cLU/
- S´ሙ` /›u<”/

እ’²=I ŸLÃ ¾}ÑKèƒ upÅU }Ÿ}M Ÿ}ðçS< u%EL“ ¾u?} ¡`e+Á’< ¡õKA‹“ ”ªÁ} pÆdƒ T@a” Ÿ}ku< (ŸŸu\) u%EL Q”í u?}¡`e+Á’>~ #**pÉeƒ**$ ¾T>K¨<” eU ታÑ—K‹:: pÉeƒ TKƒ ÁT[‹' ¾}¨ÅÅ‹' ¾Ÿu[‹' ¾}K¾‹ TKƒ c=J” ¾}K¾‹ ¾T>K¨< u?} ¡`e+Á’>~ Ÿw²< ’Ñ` M¿ SJ“E” ÁdÁM:: ÃIU TKƒ u?} ¡`e+Á” Ÿu?} ›UM¢ v°É' ŸS•]Á u?ƒ' Ÿu?} S”ÓYƒ' Ÿ”ÓÉ u?ƒ' Ÿu?} }¨<’@ƒ ¨²} M¿ SJ“E” ÁSK¡ታM TKƒ ’¨<::

u›ÖnLÃ ሊቀጳጳሱ u"I“ƒ“ uÇ=Áq“ƒ እ”Ç=G<U uu?} ¡`e+Á” ›v„‹ uSታÑ´ Y`¯} ®<Å~”“ u<^Ÿ?¨<” "Ÿ“¨’ u%EL u›Ç=c< u?}¡`e+Á” u°K~ pÇc? ÃkÅeuታM:: Ÿ²=I u%EL ¾u¯K< õéT@ ÃJ“M::

1.4.2-ለእያንዳንዱ ክርስቲያን የተሠራው ሥርዓት

እግዚአብሔር ማህደሩ አድርጎ ለምእመናን ጸጋውን የሚያድልባት ሕንፃ ቤተክርስቲያን ሥርዓት እንዳላት ሁሉ የእግዚአብሔርን ማደርያ የሆነው ለእያንዳንዱ ክርስቲያንም እንደሁ ሥርዓት አለው።

1.4.2.1 ለጳጳሳት የተሠራ ሥርዓት

በ ፍታ.መን. አንቀጽ 5 ለጳጳሳት ከተሠራው ሥርዓት መካከል የሚከተሉት ይገኙበታል

- ✓ ዕድሜያቸው ከ 50 ዓመት በታች ከሆኑ አይሾሙም
- ✓ ማየት መስማት የተሳናቸው ከሆኑ አይሾሙም

- ✓ ጋኔን ያደረባቸው ከሆኑ አይሾሙም
- ✓ ምሥጢራተ መጻሕፍትን ያወቀ
- ✓ በምእመናን የተመረጠ
- ✓ ነውር የሌለበት
- ✓ ትዕግስተኛ
- ✓ የማይሰክር

1.4.2.2 ለቀውስት የተሠራ ሥርዓት

- ✓ ሠላሳ ዓመት ሳይሞላው ሥልጣነ ክህነት አይቀበል
- ✓ አንድ ሚስት ብቻ ያለው ይሁን
- ✓ አብዝቶ የማይጠጣ የማይሰክር
- ✓ የኃላፊውን ጥቅም የማይሻ
- ✓ ለመማታት የማይፈጥን ...ወዘተ ከበርካታ ሥርዓቶች መካከል የሚጠቀሱ ናቸው። (ፍት.መን.አን.6 ና 1ኛጢሞ 3፥1)

1.4.2.3 ለዲያቆናት የተሠራ ሥርዓት

- ✓ ጭምትነትን (ትዕግስትን) ገንዘብ ያደረገ
- ✓ ነውር ነቀፋ የሌለበት
- ✓ ሁለት ቃል የማይናገር (እውነተኛ)
- ✓ ግብረገብነቱ (ታዛዥነቱ) የተመሰከረለት
- ✓ የማያዳላ
- ✓ የማይሰክር ...ወዘተ

1.4.2.4 ለምእመናን የተሠራ ሥርዓት

- ✓ እያንዳንዱ ምእመን ይጠመቃል
- ✓ ሥጋውን ደሙን ይቀበላል
- ✓ ንስሐ ይገባል
- ✓ መጾም መጸለይ ይጠበቅበታል
- ✓ መስገድ መመጽወት ይጠበቅበታል
- ✓ በሥራት በኩራት ማውጣት ይጠበቅበታል
- ✓ ልጁን በሥርዓት ማሳደግ እና የመሳሰሉት ከእያንዳንዱ ምእመናን የሚጠበቅ ሥርዓት ነው።(ፍት.መን.አን.11)

1.4.3-ለምእመናኑ አንድነት (ጉባኤ) የተሠራው ሥርዓት

ብዙ ስንሆን አንድ ልብና አንድ አሳብ የሚያደርገን ሥርዓት ነውና በቤተክርስቲያን በቁጥር ብዙ የሆኑ ምእመናን አንድ ይሆኑ ዘንድ ቤተክርስቲያን እንድ ሚሆኑበትን ሥርዓት ሠርታለች። ለምሳሌ፦

- ✓ ከህናት ሲቀድሱ ምእመናን በህበረት ተሰጥኦ ይቀበላሉ
- ✓ በጋር ሆነው ይጸልያሉ
- ✓ በዓላትን በአንድነት ያከብራሉ
- ✓ በሰንበት ጽዋ ማኅበር በአንድነት ይጠጣሉ
- ✓ የቅዱሳንን መታሰቢያ በጋር ያደርጋሉ...ወዘተ የመሳሰሉትን ያካትታል

የምእመናን መብትና ግዴታ

<u>የምእመናን ግዴታዎች</u>

- መብዐውን ወይም መብራቱን ማዕጠንቱን ስእለቱን ለቤተ ክርስቲያን መስጠት
- አሥራት በኩራቱን ለቤተ-እግዚአብሔር መስጠት
- የሰበካ ጉባኤ አስተዋጽኦን በወቅቱ መክፈል
- መረጸሐፍትን አልባሳትን ሌሎችንም በወቅቱ መክፈል

<u>የምእመናን መብቶች</u>

- ትምሕርተ ወንጌል ማግኘት
- ሰወልዱ ክርስትና ማስነሳት ሜሮን ማሰቀባት ቁርባን ማግኘት
- በኃጢያት ሲወድቁ ከካሕን ንስሐ(ቀኖና)ማግኘት
- ሲታመሙ ጸሎተ ቀንዲል መቀባት
- ጋበቻ ሲፈጽሙ የሥርዓተ ተክሊል እና የጋብቻ ጸሎት ማግኘት
- ሲሞቱ ጸሎተ ፍትሐት ማግኘት

¾U እ S“” Sw„<

❖ ƒUI`} ¨”Ñ@M TÓ–ƒ

- c=¨MÆ ¡`eƒ“ Te’dƒ T@a”  Tekvƒ kC`v” TÓ–ƒ
- u ታ Ö=›ƒ c=¨Él Ÿ"l” ”eP (k•“)TÓ–ƒ
- c=V~ çKA} õƒNƒ TÓ–ƒ
- c=ታ SS< k”Ç=M Skvƒ
- Òw‰ c=ðêS< ¾Y`¯} }¡K=M çKAƒ TÓ–ƒ

በአጠቃላይ ከላይ በሦስት ክፍል የተጠቀሱትን እና አነዚህን የመሳሰሉትን በሙሉ ሥርዓተ ቤተክርስቲያን እንለዋለን።

ምዕራፍ ሁለት

የሥርዓተ ቤተክርስቲያን መሠረት (ምንጭ)

ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን ምንጮች የተባሉት መጻህፍት ሥርዓተ ቤተክርስቲያን የተጻፈባቸውና ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን ትምህርት መነሻዎች ሆነው የሚያገለግሉ ሲሆኑ፤ ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን በምንጭነት ወይም በመነሻነት የሚያገለግሉትም፡-

- ✓ መጽሐፍ ቅዱስ
- ✓ የሲኖዶስ ውሳኔዎች
- ✓ ጉባኤያት
- ✓ ትውፊት ናቸው።

2.1-መጽሐፍ ቅዱስ

ለማንኛውም የቤተክርስቲያን ትምህርትና ሥርዓት መሰረታዊው ምንጭና ቀዳሚው ተጠቃሽ መጽሐፍ ቅዱስ ነው። ስለሆነም ሥርዓተ ቤተክርስቲያን በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ ከመጽሐፍ ቅዱስ የተገኘና የተወሰደ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከተገለጹ በርካታ ሥርዓቶች መካከል ለምሳሌ ይሆን ዘንድ የሚከተሉትን እንመለከታለን ፡-

- ✓ ሥርዐተ ሜሮን (ዘፍ 28፥18)
- ✓ የዖም ጸሎት ሥርዓት (ማቴ 6፥16)
- ✓ በሥርዐት በኩራት ማውጣት ሥርዓት (ዘፍ 28፥22)
- ✓ ምፅዋት ሥርዓት (ማቴ 6፥1)
- ✓ ሰንበትን የማክበር ሥርዓት (ዘፀ 20፥10)
- ✓ የሥልጣነ ክህነት ሥርዓት (1 ኛጢሞ 3፥1-12)
- ✓ በጻድቃን በሰማዕታት ስም ቤተክርስቲያን የማነጽ ሥርዐት (ኢሳ. 56፥4)
- ✓ ስለ አለባበስ (1 ኛጴጥ 3፥1-6)
- ✓ ሥለ ሥርዓተ ጋብቻ (1 ኛቆሮ.7፥10፣ ማቴ.19፥1-12)

መጽሐፍ ቅዱስ

- ✓ የምስጢራተ ቤተክርስቲያን አፈጻጸም
- ✓ የቤተመቅደስ ሥርዓት
- ✓ ሥርዓተ ፆመ
- ✓ ሥርዓተ ጸሎት
- ✓ ሥርዓተ ምጽዋት
- ✓ ሥርዓተ ቁርባን
- ✓ የሥርዓተ ክህነት... ወዘተ ትምህርት ያሳውቀናል።

በአጠቃለይ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያልተገለጸ ሥርዓት የለም ፤ ይሁን እንጂ ሁሉም ሥርዓት አልቋል ማለት አይቻልም። እግዚአብሔር የሰጠንን እውቀት ተጠቅመን ነጻነትም እንዳለን አውቀን የሥርዓትንም ምንነትና ጥቅም አውቀንና አምነን በመስራት የድርሻችንን ልንወጣ ይገባል።

2.2-የሲኖዶስ ውሳኔዎች

ሲኖዶስ ማለት ቃሉ ግሪክ ሲሆን ትርጓሜውም ስብሰባ ወይም ጉባኤ ማለት ነው። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያትንና በእነርሱ እግር የሚተኩትን አባቶች “እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ከእናንተ ጋር ነኝ” ብሎ በማይታበል ቃሉ በሰጠው ተስፋ መሰረት

ሐዋርያትም ሆኑ ከሐዋርያት በኋላ የተነሱ ቅዱሳን አባቶች ክርስቶስ ከእነርሱ ጋር ነውና የተለያዩ ሥርዓቶችን መስራት ይችላሉ ሰርተዋልም። (ማቴ 28 ፥20)

የሥርዓተ ቤተክርስቲያን ዋና ዓላማ ቤተክርስቲያን በሰላም እንድትጎዝ ማድረግ ስለሆነ በየጊዜው ለሚነሱ የተለያዩ ጉዳዮችና ችግሮች እስከ ዓለም ፍጻሜ የሚነሱ የቤተክርስቲያን አባቶች በሲኖዶስ ውሳኔዎችን ይወስናሉ ይደነግጋሉ። ቅዱስ ጳውሎስ በመልእክቱ "የቀረውን ነገር በመጣሁ ጊዜ እደነግጋለሁ" እንዳለ። (1 ኛቆሮ 11፥34) ምክንያቱም በእርሱ አድሮ የሚሰራ የሚናገር ክርስቶስ ነውና።

በዚህም መሰረት ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን በምንጭነት የሚያገለግሉ የአባቶቻችን የሐዋርያት የሥርዓት መጻህፍት የሚባሉት ፦

- ✓ ሥርዓተ ጽዮን (ዓይን)
- ✓ ትእዛዝ ሲኖዶስ (ረስጠብ)
- ✓ ግጽው ሲኖዶስ (ረስጠጅ)
- ✓ አብጥሊስ ሲኖዶስ (ረስጣ ወይም ረስጥአ)
- ✓ ዲድስቅልያ
- ✓ ቀሌምንጦስ ናቸው

Ñ@ታ‹" Ÿƒ"X›? u%EL Ÿ°`Ñ~ uòƒ KNª`Áƒ Áe}T^†¨<" G<K~" Ÿ=Ç"ƒ (SêNð Ÿ=Ç" kÇT© □" SêNð Ÿ=Ç" "M°") ŸÚS`" ÅÓV eU"ƒ ÃJ"K<:: w²< Ñ>²? Ó" c=•Êe □እ¾}vK< ¾T>Ö\ƒ ¾SËS]"Á¨‡ ›^~ w‰ "†¨<:: እ'²=I SéQõƒ ¾u?} ¡`e+Á" ¾Y`¯ƒ U"à‹ "†¨<:: ŸcT'>Á ›"É (›Y^¨< SéQõƒ) ¨<eØ ¾T>qÖ\ uSJ"†¨< ¾እÁ"Ç"Ç†¨<" ´`´` Ã²ƒ uSêNõ pÆe Ø"ƒ LÃ SSMŸƒ Ã‰LM:: uu?} ¡`e+Á"‹" ¾T>ðêS<ƒ UYÖ=^ƒ" ¾T>Ÿ"¨'< Y`¯„‹ Ÿእ'²=I SéQõƒU ¾}kÆ SJ"†¨<" KS[Çƒ ÁIM w‰ ¾}¨c'< ›"kë‹" እ SKŸታK" ::

- ➢ ወደ ቤተክርስቲያን የገባውን የተቀደሰውን ንዋየ ቅድሳት እንደገና ወደ ውጭ አውጥቶ ለሥጋዊ አገልግሎት ማዋል እንደማይገባ (አብጥሊስ 18፥1 ቀሌ 18)
- ➢ አዳዲስ አማንያን ሲጠመቁ ልብሳቸውን አውልቀው ሴቶች የፀጉራቸውን ሹርባ የአንገታቸውን የጀሮአቸውንና የጣቸውን የእግራቸውን ጌጥ አውልቀው እንዲጠመቁ (ትዕዛዝ 4፥2 ቀሌ 4)
- ➢ ጥምቀት በፈሳሽ ውኃ እንዲሆን ከጠፋ ግን በተጠማቂው ላይ በማፍሰስ እንዲፈጸም (ትዕዛዝ 4)
- ➢ ማንኛውም ተጠማቂ በሃይማኖት ከተለዩ ሰዎች (በመናፍቃን) ቢጠመቅ ክርስትያን ሊሆን እንደማይችል (አብጥሊስ 4)
- ➢ አሥራት በኩራት ማውጣት እንደሚገባ (አብጥሊስ 4)
- ➢ ወንዶች ሴቶችን ሴቶች ወንዶችን ክርስትና እንዳያነሡ (ትእዛዝ 4)
- ➢ ሕፃናትና ያደጉ ንዑሰ ክርስቲያናት በአንድ ቀን ለመጠመቅ ቢመጡ በመጀመርያ የ 40 ና የ 80 ሕፃናት ከእነሱ በ|ላ ንዑሰ ክርስቲኖች እንዲጠመቁ (ትዕዛዝ)
- ➢ ሥጋ ወደሙ ለመቀበል 18 ሰዓት መጾም እንደሚገባ (ትዕዛዝ 4)
- ➢ **ለመሥዋዕት የሚገባ ስንዴ በወራቱ የደረሰ ዋግ ያልመታው እንክርዳድ የሌለበት ንጹሕ ስንዴ እንዲሆን** (ግጽው 3፥3 ና ቀሌ 3)
- ➢ **ለመሥዋዕት የሚቀርበው ጎብስቱ ዕለቱን የተሠራ እንዲሆን ከተሠዋ በ|ላ ለመግሥቱ እንዳያድር** (ትእዛዝ 4)
- ➢ **ለመሥዋዕት የሚገባው ጎብስትና ወይን በቤተልሔም ተዘጋጅቶ ወደ መቅደስ እንዲገባ** (ትእዛዝ 2)
- ➢ **ሥጋ ወደሙ በምድር ላይ እንዳይወደቅ /እንዳይነጥብ/** (አብጥሊስ 5)
- ➢ **ያለመኑ ሰዎች ሥጋ ወደሙ እንዳይቀበሉ መጠበቅና መቆጣጠር እንደሚገባ** (ትእዛዝ 4)
- ➢ **ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት ሲሾም ሊቀና ጳጳሳት እና ኤጲየስ ቆጶሳት እንዲገኙ** (አብጥሊስ 1)
- ➢ **ኤጲየስ ቆጶስ በሀገረ ስብከቱ ምእመናን እንዲሸሙ** (አብጥሊስ 2)
- ➢ **ኤጲስ ቆጶስ በ 2 ወይም በ 3 ኤጲስ ቆጶሳት እንዲሸሙ** (አብጥሊስ 2)

2.3 <u>መጻሕፈተ ሊቃውንት</u>

ከሐዋርያት በኃላ የተነሡ የቤተ ክርስቲያን አባቶች መምህራንና ሊቃነ ጳጳሳት የጻፏቸው መጻሕፍት መጽሐፍተ ሊቃውንት በመባል ይታወቃሉ እነሱም፦

1. ሃይማኖተ አበው
2. መጻሕፍተ ቅዳሴ
3. መጽሽፈ ቁርሎሽ
4. ድርሳን ወተግሣፅ ዘዮሐንስ
5. መጻሕፍተ ዜማ ዘቅዱስ ያሬድ ወዘተ

ከመግሕፍተ ሊቃውንት በመሳሌነት የቀረቡ፡-

- ንሰሐ ማንጻት ማዳን የማይቻላት ስለሆነ ጥምቀት ያሻታል እንጂ እጠመቃለሁ የሚል ሰው የሐልዮን የነቢብን እና የገቢረን ኃጢአት መተው ይገባዋል ኃጥእ ነኝ አባሲ ነኝ ብሎ በራሱ መፍረድ ይገባዋል። (ድርሳነ ዮሐንስ አፈወርቅ)

ከመጽሐፈ ድጓ ቅዱስ ያሬድ ስለቤተክርስቲያን መሳለምና በቤተክርስቲያን ስለሚፈጸሙ መንፈሳዊ አገልግሎቶች ማለትም ስለጸሎት ስግደት ቅዳሴና ንሰሐ በስፋት ጽፏል።

- በተክርስቲያን ማልዶ ስለመሳለም፡- ጠዋት ከእንቅልፋችን ወደ ቤተክርስቲያን እንገስግስ። (ጾመ ድጓ ዘቅደስት)
- ስለቤተክርስቲያን ቅድስና፡- በካህናትእጅ ታንጻ በጳጳሳት ቡራኬ የተቀደሰች ቤተክርስቲያን ልዩ ናት የቀደሙ አባቶች በሰማይ ላለው መቅደስ ምሳሌ ትሆን ዘንድ በመንፈስ ቅዱስ አጋዥነት አነጽዋት (ድጓ. ዘሕንፀተ ቤተክርስቲያን)
- ስለጸሎትና ምህላመ፡- ምህላ ያዙ ወደ አባታችሁም (እግዚአብሔር) ጸልዩ አብ የለመናችሁትን ሁሉ ይሠጣች|ኍ። (ጾመ ድጓ ዘቅድስት)
- በቤተክርስቲያን መንፈሰሳዊት በር ስለመሆንዋ፡- ቅድስት ቤተክርስቲያን የደኅንት በር ናት። እናታችን ናት። ለድኅንታችን መንገድ መሪ እንድትሆን ሰላም እንበላት (ጾመ ድጓ ዘውድስት)
- ቤተክርስቲያን ስለ ማዘውተር፡- መድኀኒት የምትሆን ቤተክርስቲያን ውደዳት የተመኘህውን ትሰጥህአለችና ዙሪያዋንም በጾሎት ዙራት ከሁሉ አንድትሆን ሰላም እንበላት (ጾመ ድጓ ዘቅድስት)

2.4-ጉባኤያት

ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን ምንጭነት ከሚጠቀሱት መካከል የጉባኤያት ድርሻ ከፍተኛ እንደሆነ ይታወቃል። በቤተክርስቲያን ታሪክ እንደምንመለከተው ለጉባኤያት ዋናው ምክንያቱ በየጊዜያቱ የተነሱትን መናፍቃንን መክሮ ዘክሮ ለመመለስና አልመለስም ብለው በስሕተት ትምህርታቸው ከጸኑም አውግዞ ለመለየት ነው።

ቤተክርስቲያን ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን ምንጭነት የምትጠቀምባቸው ጉባኤያትም ፡-

- ✓ ጉባኤ ኒቂያ
- ✓ ጉባኤ ቁስጥንጥንያ
- ✓ ጉባኤ ኤፌሶን ናቸው

2.4-1 ጉባኤ ኒቂያ

የኒቂያ ጉባኤ በ 325 ዓ.ም አርዮስን ለማውገዝ 318 ሊቃውንት የተሰበሰቡበት ጉባኤ ነው። ለአውግዞተ አርዮስ የሚያስኝውም ከዚህ ዓለም አቀፍ ጉባኤ በፊት ከግብጽና ከሊቢያ በተሰበሰቡ አንድ መቶ ጳጳሳት ተመክሮ ተዘክሮ አልመለስም በማለቱና በስሕተት ትምህርቱ በመጸናቱ አውግዞ ለመለየት የተካሔደ ጉባኤ በመሆኑ ነው።

የዚህ ጉባኤ መሠረታዊ አጀንዳ የአርዮስ ክህደት ቢሆንም በዚህ ጉባኤ በርካታ ለቤተክርስቲያን ጠቃሚ የሆኑ ሥርዓቶች ተሠርተዋል። ከእነዚህም ውስጥ ለአብነት ያክል የተወሰኑት እንደሚከተለው ተገልጸዋል።

- ✓ በህመምና በሌሎች ችግሮች ምክንያት ካልሆነ በቀር ራሱን ጃንደረባ ያደረገ ሰው ሥልጣነ ክህነት አይሠጥም
- ✓ አዲስ አማኝ የሆነን ሰው ፈጥኖ መሾም አይገባም (1 ኖጢሞ 3፥)
- ✓ ካህን ደጋግሞ ከሰከረ ከሥልጣኑ ሊሻር ይገባል
- ✓ በቤተክርስቲያን ዋዛ ፈዛዛ ነገሮችን መጫወት እንደማይገባ ወዘተ የሚሉት ያገኙበታል።

2.4.2-ጉባኤ ቁስጥንጥንያ

የቁስጥንጥንያ ጉባኤ የተካሄደው በትልቁ ቴዎዶስዮስ ዘመን በ 381 ዓ.ም ሲሆን ጉባኤው የተሰበሰበባቸው ዋና ምክንያቶች የመቅዶንዮስና የአውሳብዮስ ክህደቶች ናቸው።

በዚህም ጉባኤ በርካታ ለቤተክርስቲያን ጠቃሚ የሆኑ ሥርዓቶች ተሠርተዋል። ከእነዚህም ውስጥ ለአብነት ያክል የተወሰኑት እንደሚከተለው ተገልጸዋል።

- ✓ በክህደት ቆይተው ወደ እውነተኛዋ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ሃይማኖት የሚመጡትን በቀበል እንደሚገባ
- ✓ ሃይማኖትን የሚመለከቱ ጉዳዮች በሃይማኖት አባቶች መዳኘት እንደሚገባ
- ✓ ኤጲስ ቆጶሳት ከሀገረ ስብከታችው ውጪ በሆነ ጉዳይ መግባት እንደሌለባቸው

2.4.3 ጉባኤ ኤፌሶን

የኤፌሶን ጉባኤ በትንሹ ቴዎዶስዮስ ዘመን በ 401 ዓ.ም በቅዱስ ቄርሎስ መሪነት የተካሄደ ጉባኤ ሲሆን የተሰበሰበበት ዋና ምክንያት የንስጥሮስ የክህደት ትምህርት ነው።
በዚህም ጉባኤ በርካታ ለቤተክርስቲያን ጠቃሚ የሆኑ ሥርዓቶች ተሠርተዋል። ከእነዚህም ውስጥ ለአብነት ያክል የተወሰኑት እንደሚከተለው ተገልጸዋል።

- ✓ ከመናፍቃን ጋር የሚተባበር ካህን (አባት) ከሥልጣኑ መሻር አለበት
- ✓ የንሥጥሮስን ትምህርት የሚያራምድ ምእመን መወገዝ እንዳለበት
- ✓ ጥፍጣቸውን አምነው ቢመለሱ (ንስሐ ቢገቡ) ግን መቀበል እንደሚገባ ... ወዘተ ሥርዓቶች ተሠርተዋል

2.5-ትውፊት

ትውፊት አወፈየ አቀበለ አወረሰ ከሚለው የግእዝ ግስ የወጣ ስም በመሆኑ ትርጓሜው ውርስ ቅብብል የሚል ነው ይኸውም አንድ ትውልድ (ሠው) ከእርሱ በፊት ከነበሩት የሚወርሰው የሚያገኘውና የሚቀበለው ነገር ማለት ሲሆን ሂደቱም በዚህ የሚያበቃ ሳይሆን እርሱም በተራው ለተተኪው ያስተላልፋል።
ያለትውፊት ስለ ቤተክርስቲያን ሥርዓት ቀርቶ በትውፊት የማያምኑት "ክርስቲያን" ነን ባዮች ስለሚቀበሉትም ወንጌል መናገር አይቻልም። ጌታችን መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስም የዮሐንስ መጥምቅን ስብከት "መንግስተሰማያት ቀርባለችና ንስሐ ግቡ" የሚለውን "ወንጌል'' ሲል የጠራው ቅዱስ ዮሐንስ "ወንጌል" ነው ብሎ ጽፎ ስለሰጠው አይደለም። ነገር ግን ዮሐንስ ያስተማረው ትምህርት ጌታ ከሚያስተምረው ወንጌል ጋር አንድነትና ኅብረት ያለው በመሆኑ ነው። "ዮሐንስም አልፎ ከተሰጠ በኋላ ኢየሱስ የእግዚአብሔር መንግስት ቀርባለች ንስሐ ግቡ በወንጌል እመኑ እያለ ወደገሊላ መጣ" ተብሎ የተጻፈው ይህንን ያስረዳናል። (ማር.1፥14-15) ምክንያቱም ጌታችን "በወንጌል እመኑ" እያለ ያስተማረው "ወንጌል" የምንለው መጽሐፍ ከመጻፉ ከብዙ ዓመታት በፊት ነውና።

ቅዱስ ማርቆስ ከዚህም በኋላ ኢየሱስ ራሱ ለዘላለም ድኅነት የሆነውን የማይለወጠውን ቅዱስ ወንጌል ከፀሐይ መውጫ እስከ መጥለቂያው ድረስ በእጃቸው ላከው ሲል የመዘገበው ያስተማራቸውን ትምህርት የተቀበሉትን (ትውፊት የምንለውን) እንጂ የተጻፈ መጽሐፍ እንዳልሆነ ግልጽነው።

ከዚያም በማስከተል "ወደዓለም ሂዱ ወንጌልን ለፍጥረት ሁሉ ስበኩ" ያላቸው ይህንን ቃል በቃል የተቀበሉትን እውነተኛ ትምህርት ነው። (ማር 16፥8 እና 15) ቤተክርስቲያንም ትውፊት የምትለው ይህንን እውነተኛ ነገር ቅብብል ነው፡

2.5.1 ትውፊት፣ አፈታሪክና ባህል

አፈታሪክ፡ - ሕዝቡ በአንድ ወቅት ስለተደረገ ነገር ጨምሮም ሆነ ቀንሶ ያለበለዚያ የራሱን አመለካከት ተክቶ የሚተርከው በጽሑፍ ያልሰፈረ በቃል ብቻ የሚተላለፍ የሚወራረስ ታሪክ ነው።
የአንድ ሕዝብ የስነ ጽሑፍ መነሻው የሆነ የኪነጥበብ ዘርፍ ነው። ስለሚያያቸው ስለሚሰማቸው ና ስለሚያጋጥሙት ነገሮች ማንነት ታሪክና ሂደት አንድ ሕዝብ አፈታሪክ ይኖረዋል እውነትም ፈጠራም ሊሆን ይችላል።ነገርግን የሕዝብ ቅርስ ነውና ከትውልድ ወደ ትውለውድ ይተላለፍል። በአፈታሪክ ከሚነገሩ ታሪኮች መካከል ለምሳሌ፡-

- ✓ ጅብ የፊት እግሩ ማጠሩ ከንፍስ እኩል እርጣለሁ ብሎ ነው
- ✓ እንዳንድ ወንዶች አንገታቸው ላይ ጎላ ያለ ማንቁርት ይታያል ይህ አዳምና ሔዋን ዕፀ በለስን በበሉ ጊዜ አዳም የበላት ፍሬ ሳትዋጥ በጉሮሮው መካከል ቀርታ ነው የሚሉት ለአብነት ያክል የሚጠቀሱ ናቸው።

ባህል ፡-የኅብረተሰብ የአኗኗር ዘዴ ልማድን ያመለክታል ።

ለምሳሌ፡- የአነጋገር፣ አመጋገብና አለባበስ (ሃይማኖታዊ ወይም ከሃይማኖት ጋር ተዛማጅነት ያለውን ባህል ያመለክታል)

2.5.2 የትውፊት አፈታሪክ ና ባህል አንድነት ና ልዩነት

2.5.2.1 አንድነት

- ከትውልድ ወደ ትውልድ የሚተላለፍ ናቸው
- የአንድ ህብረተሰብ ማንነት መገለጫናቸው
- ለትምህርት ለምርምር ጠቀሜታ አላቸው
- ለክርስትና መስፍፍት ይረዳሉ

2.5.2.2 ልዩነት

ትውፊት አፈታሪክ እና ባህል የመመሳሰል ጠባይ ቢኖራቸውም ልዩነት አላቸው ።

ትውፊት	አፈታሪክ	ባህል
✓ እውነተኛነት አለው	✓ በጽሑፍ ያልሰፈረ ነው	✓ ከጎበረተሰብ ጎበረተሰብ ይለያያል
✓ እንደሕግ (ሥርዓት ሆኖ ያገለግላል)	✓ ረዝሞም (አጥሮም) ተጨባጭነት ላይኖረው ስለሚችል እንደ ሥርዓት አያገለግልም	✓ ሊያድግና ሊጠፋ ይችላል
✓ የመቀያየር ባህሪ የለውም	✓ ይቀያየራል	✓ ይሻሻላል እንደጊዜው የቀየራል
✓ ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን የጎላ አስተዋጽኦ አለው	✓ ግምታዊ ስለሆነ ጠቀሜታው አነስተኛ ነው	✓ የአኗኗር ዘይቤ ስለሆነ ሕግ ባይሆንም ይከበራል

2.5.3 ትውፊት ለሥርዓት ቤተክርስቲያን ያደረገው አስተዋጽኦ

ትውፊት ለሥርዓተ ቤተክርስቲያን አፈጻጸም ታላቅ አስተዋጽኦ አድርጓል ። ካበረከታቸውም አስተዋጽኦ መካከል፦

- ✓ ምእመኑም በትውፊት የለመደው በመሆኑ ሥርዓቱን እንዲቀበል አድርጎታል።ለምሳሌ፦
  - ➢ የአለባበስ ሥርዓት
  - ➢ የአመጋገብ ሥርዓት (የሚበሉትን እና የማይበሉትን ለይቶ መመገብ)
  - ➢ የአነጋገር ሥርዓት (ጸያፍ አነጋገርን አለመጠቀም ...ወዘተ እነዚህ ሁሉ በትውፊት የተወረሱ ናቸው።
- ✓ ትውፊት ምእመናን ከሥርዓት እንዳይወጡ በጎ ተጽዕኖ አሳድሮባቸዋል።
- ✓ የቤተክርስቲያን ሥርዓቷ ባሕሏ ተጠብቆ ከዚህ እንዲደርስ አስተዋጽኦ አድረጓል።
- ✓ ምእመናን ከኃጢአት እንዲጠበቁና ለክብር እንዲበቁ አድርጓል።

ምዕራፍ ሦስት

የቤተ ክርስቲያን አተካከልና አሠራር

ቤተክርስቲያንን ስንተረጉም አንደኛው ትርጉም ሕንፃ ቤተክርስቲን እንደሆነ ተመልክተናል። በዚህ መሠረት ሥርዓተ ቤተክርስቲያን ስንል የሕንፃውን ሥርዓት ይመለከታል።

እግዚአብሔር ከባሕርይ ምልዓቱ የተነሣ የሌለበት ቦታ ባይኖርም ውሱን ፍጥረታት እኛ ለሕሊናችን በሚስማማ ሁኔታ በውሱን ቦታ እንድናመልከው አዝዞናል። ይህም ለእኛ መሰባሰቢያ ብቻ ሳይሆን እርሱም ከእኛ በረድኤትና በጸጋ ላለመለየቱ የቃል ኪዳን ቦታ በመሆን ነው። እስራኤልን "በመካከላቸውም አድር ዘንድ መቅደስ ይሥሩልኝ፤" ያላቸው ለዚህ ነውና። (ዘጸ 25$9) ሰዎችም ምሕረትና ይቅርታ፣ ረድኤትና በረከት ሲፈልጉ ወደዚህ ቦታ ይወጡ ነበር። "እግዚአብሔርንም የፈለገ ሁሉ ከሠፈር ውጪ ወዳለው ወደመገናኛው ድንኳን ይወጡ ነበር።" (ዘጸ 33$7) ከዚህ የተነሳ ቤቱ ቤተ እግዚአብሔር (የእግዚአብሔር ቤት) እየተባለ ተጠራ። (2ኛ ዜና 36$18)

ይህ የእግዚአብሔር ቤት ደግሞ በአጋጣሚ የተፈጠረ ስላልሆነ፣ ሲያመች የሚኖር ሳያመችም የሚቀር ባለመሆኑ በሥርዓት ተጀምሯል። የመጀመሪያው ድንኳን ደብተራ ኦሪት ከመተከሏ በፊት በደብረ ሲና ሲገለጥ እንኳን የሕዝቡ፣ አሮንና የሙሴ ቦታ መለያየቱ ልዩ ሥርዓት እንዳላት ያመለክታል። ከዚህ ሥርዓት የተነሣ ቅዱስ ዳዊት ይህችን ተራራ ቤተ መቅደስ ብሏታል። "ጌታ በመቅደሱ በሲና በመካከላቸው ነው፤" መዝ 87$17። "ወደ መቅደሱ ተራራ አገባቸው ...ቀኙ ወደ ፈጠረችው ወደዚህች ተራራ።" መዝ 77$54 በማለት የተናገረው ታራራው ተቦርቡሮ እንደ ቤት ተሠርቶ ሳይሆን ሕዝቡም ሆነ ካህኑ አሮንና ነቢዩ ሙሴ አምልኮታቸውንና ትእዛዘ እግዚአብሔርን በመፈጸማቸው ነው።

ወደ ደብተራ ኦሪትም ሲሸጋገሩ እነሙሴ በፈቀዱት ሳይሆን እግዚአብሔር በፈቀደው ስለተፈጸመ ያለ ሥርዓት አለመተከሏን ያሳየናል። ይልቁንም ደግሞ እግዚአብሔር ሙሴን "እኔ እንደማሳይህ ሁሉ እንደማደሪያው ምሳሌ እንደ ዕቃውም ሁሉ ምሳሌ$ እንዲሁ ሥሩት" ብሎ ማዘዙን በኋላም "በተራራው እንደተገለጸልህ ሁሉን ታደርግ ዘንድ ተጠንቀቅ።" ማለቱን ስንመለከት የቤተመቅደስ ሥራ ያለሥርዓት የማይከናወን፤ ከዚህም መንገድ ውጪ ብንሠራ እግዚአብሔርን የምናሳዝን መሆናችንን ያስተምረናል። (ዘጸ 25$9፣ ዕብ 8$5)

በዙህ መሠረት የሐዲስ ኪዳን ቤተክርስቲያንም ያለሥርዓት አትተከልም። ቅዱስ ጳውሎስ "... የኩነኔ አገልግሎት በክብር ከሆነ የጽድቅ አገልግሎት በክብር አብዝቶ ይበልጣልና። ያ የከበረ እንኳ እጅግ የሚበልጠው ክብር ምክንያት በዚህ ነገር ክብሩን አጥቷልና። ያ ይሻር የነበረው በክብር ከሆነ$ ጸንቶ የሚኖረውማ እጅግ ይልቅ በክብር ሆኗልና፤" ብሎ እንደተናገረው በሐዲስ ኪዳን ቤተክርስቲያንን የምትተካው ቤተመቅደስ ይህን ያህል ሥርዓት ከነበራት በሌላ የማትተካው በክርስቶስ ደም የጸደቀችው ቤተክርስቲያን ይልቁን እጅጉን ተከብራለችና በሥርዓት ትተከላለች። (2ኛ ቆሮ 3$7-11) በመሆኑም ከሥርዓተ ቤተክርስቲያን አንዱ ክፍል ሥርዓተ ሕንፃው ነውና እንደሚከተለው እናየዋለን።

3.1 የሕንፃ ቤተክርስቲያን አሠራር መሠረቶች

3.1.1 ደብተራ ኦሪት

ደብተራ ኦሪት ማለት የኦሪት ድንኳን ማለት ሲሆን በነቢዩ ሙሴ በደብተራ ብርሃን አምሳል የተሠራች የአምልኮ መፈጸሚያ ቦታ ነበረች። ለእርሷም ሁለት ታላላቅ ክፍሎች ነበሯት እነርሱም ቅድስተ ቅዱሳን እና ቅድስት በመባል ይታወቃሉ። በቅድስተ ቅዱሳን ሊቀ ካህናቱ በዓመት አንድ ጊዜ መሥዋዕት ይዞ ይገባ ነበር። በዚህ ክፍል (ቅድስ ቅዱሳን) ሁለት ጽላቶች፣ ተቅዋመወርቅ እና በተረ አሮን ይገኙበት ነበር።

ሁለተኛው ክፍል (ቅድስት) ሦስት ክፍሎች ሲኖሩት በአንደኛው ክፍል ዕጣን እና መሥዋዕት የሚያቀርቡ ካህናት ጠዋት ማታ አገልግሎት ይሰጡበት ነበር። በሁለተኛው ክፍል መዘመራን በ 24 ሰዓት ማለትም በአንድ ክፍለ ጊዜ (ለአንድ ሰዓት) 12 መዘመራን በ 24 ሰዓት 12(12 X 24= 288) መዘመራን እየተመደቡ መዝሙር ያደርሱበት ነበር ። ዜና 25፡6-31 በዚህ ክፍል (ቅድስት) በሚገኘው ሦተኛው ክፍል ምዕመናኑ ይቆሙበት እና የመንፍሳዊ አገልግሎት ተካፋይ ይሆኖበት ነበር። ይህም ማለት ካህናት (ዕጣን) ሌዋውያን (መዝሙር) ሕዝቡ (ጸሎት) ያቀርቡበት ነበር።(ዘጸ 34፡29) ደብተራ ኦሪት ለክብ ቤተክርስቲያን ዋና መሠረት ናት።

3.1.2 መቅደሰ ሰሎሞን

በብሉይ ኪዳን ንጉሥ ሰሎሞን ያሰራው ቤተ መቅደስ ሁለተኛው የአምልኮ ቦታ ነበር። መቅደስ ማለት ማመስገኛ ጸሎት ማሳረጊያና መስዋዕት ማቅረቢያ ማለት ነው ይህም በሦስት ክፍል የተከፈለ ነበር። የመጀመርያው ክፍል ኤላም ይባላል ዙሪያ ማለት ነው።ሁለተኛው ክፍል <u>ሃይከል</u> ይባላል ይህም ሰፊ አዳራሽ ማለት ነው። ሦስተኛው ክፍል ዳቤር ይባላል ቅድስተ ቅዱሳን ማለት ነው በአጠቃላይ ሦስቱ ክፍሎች መቅደስ ተብለው ተሰይመዋል።

ከዚህ በላይ የተገለጹት በብሉይ ኪዳን የነበሩት የምስጋና ቦታዎች ለአዲስ ኪዳን ቤተክርስቲያን መሠረቶች ናቸው። ማለታችን የቤቱ አሠራር ምሳሌ በመሆኑ እና የሥርዓተ አምልኮው አፈጻጸም ከአሁኑ ጊዜ የአምልኮት ሥርዓት አፈጻጸም ጋር ተቀራራቢነት ስለአለው ነው።

3.2 የቤተክርስቲያን አሠራር በሐዲስ ኪዳን

የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች የራሳቸው የጸሎት ቤት በተወሰነ ቦታ አላደረጉም የተለያየም ሕንፃ አልሰሩም ነበር። ነገር ግን ወደ አይሁድ ቤተ መቅደስ በመሄድ ከአይሁድ ጋር የጸልዩ ነበር። እንዲሁም በግል የክርስቲያን ቤቶች እየተገኙ በተለያዩ ክፍሎች እየተሰበሰቡ ይጸልዩ ፣ማእድንም ይባርኩ ፣ቅዱስ ቁርባንም ያዘጋጁ ነበር። ይህን የመሳሰሉትንአገልግሎቶች ይፈጽሙባቸው የነበሩትን ምኩራቦች የጸሎት መሰብሰቢያዎች እያሉ ይጠሩአቸው ነበር። እየዋለ እያደረ ግን አማኒው እየበዛ ስለሄደ በእነዚህ ጠባብ ክፍልና ጠባብም ግቢ አምልኮት እግዚአብሔርን ለመፈጸም አልተቻለም። ስለዚህ ክርስቲያኖች ታላላቅ ሕንፃዎችን እያሳነፁ ቤተክርስቲያን መሥራት በዚያም መሰብሰብ አምልኮተ እግዚአብሔርንም መፈጸም ጀመሩ። የመጀመርያይቱ ቤተክርሰቲያን በአፍሪካ በ 60 ዓ.ም በእስክንድሪያ የተመሠረተችው ናት ይህችም ቤተክተርስቲያን ሐዋርያት ለሰብክተ ወንጌል ወደዓለም ከተሰማሩ በ|ላ ሐዋርያው ቅዱስ ማርቆስ በእስክንድሪያ በጳራቅሊጦስ ስም አሠረቶ ሰኔ 5 ቀን በ 61 ዓ.ም የቅዳሴ ቤተክርስቲያን በዓል አክብሯል።

3.3 ¾u?} ¡`e+Á” Y^ ðnÉ

u?}¡`e+Á” KSƒŸM“ KSY^ƒ c=ðKÓ ¾¡õK<” /¾HÑ[ ewŸ~”/ K=kääe TeðkÉ ÁeðMÒM:: ÁKK=kääe ðnÉ u?}¡`e+Á” ›Ã}ŸMU ›ÃW^U /õƒS”. ›” 1÷3 u?}¡`e+Á” ¾¡`e„e ›"M “ƒ“ uÓKcx‹ ðnÉ“ eUU’ƒ w‰ ›ƒ}ŸMU:: ^c< vKu?~ Ñ@ታ‹” SÉታ’>ታ‹” ›=¾c<e ¡`e„e ”Ç=Áe\“ እ”Ç=ð~ ðnÆ”U ›¨<k¨< ”Ç=ðêS< eM×’<”U çÒ¨<”U ¾c×†¨< äädƒ SõkÉ ›Kv†¨<:: ÃlU ¾እ’`c< ÓKcv© ðnÉ dÃJ” ðnÅ እÓ²=›wN?` ¾T>ታ¨puƒ uY`¯ƒ ¾S•^‹” SÑKÝ ’¨<::

3.4 ¾u?} ¡`e+Á” ›W^` u›=ƒÄåÁ

u›=ƒÄåÁ ¡`ƒe“ ŸÑv Ñ>²? ËUa M¿ M¿ °pÉ ÁL†¨< ›wÁ} ¡`e+Á“ƒ c=ታ’è qÃ}ªM:: u›ÖnLÃ u›=ƒÄåÁ *`„Ê¡e }ªQÊ u?}¡`e+Á” ሦስት ¯Ã’ƒ ¾u?} ¡`e+Á” ›W^` ›K:: እነዚህም ¡w ckMT (VLL)“ ªh p`ê “†¨::

3.4.1 ¡w u?}¡`e+Á”

uSL¨< ›=ƒÄåÁ ¾T>Ñ–<ƒ ›w³—‡ ›wÁ} ¡`e+Á“ƒ ¡w /u?} ”Ñ<Y/ ¾T>vM p`ê ÁL†¨< “†¨<:: ÃlU ›W^` G<Kƒ ¯Ã’ƒ ’¨<

G/ S<K ¡w

K/ T°²“© ¡w TKƒU ¡w’ታ†¨<” dÃKl ' eÉeƒ S¯²”' eU”ƒ S¯²” ›Y` T¯²” እ¾J’< ¾}W\ “†¨<::

¡w u?}¡`e+Á”:-

- ✓ Zeƒ ua‹ ›K<ƒ
- ✓ ¡õK<‡ uÓÉÓÇ ¾}ŸóðK< “†¨<
- ✓ ›”É Ñ<MLƒ ›K¨<
- ✓ p’@ Tጎ K?~ uSÒ[Í ÃÒ[ÇM

3.4.2 ckLT /VLL/ p`ê

¾²=I ¯Ã’ƒ u?} ¡`e+Á” ¾}¨[c¨< ŸcKAV” u?} SpÅe u%ELU u²S’ ¡`eƒ“ ታLl qeÖ”Ö=•e“ እ“~ ”ÓYƒ እK?’> u›=¾\dK?U“ uu?}MN?U Ÿ›W\›†¨< ›wÁ} ¡`e+Á“ƒ p`î ’¨<:: **ÃlI ¾ckLT p`î u?}¡`e+Á”:-**

- ✓ uSÒ[Í /u›እTÉ እ”Í= uÓ”w ¾}ŸðK ›ÃÅKU
- ✓ ¾”®<c ¡`e+Á” ¾õèT” ›T”Á”“ ª“¨< u` ÁKuƒ xታ ¾}K¾ ’¨<
- ✓ Ñ<ML~ ›”É w‰ ›ÃÅKU እ”ÅƒMp’~ w²< ’¨<
- ✓ u\ ¾}¨c’ ›ÃÅKU ZeƒU ›^ƒU Ÿ²=ÁU uLÃ K=J” Ã‹LM::

3.4.3 ªh p`î u?}¡`e+Á”

ªh u?}¡`e+Á” Ÿ›”É ¨Ø ›Kƒ ¨ÃU }^^ ØÓ Ãµ ¾T>W^ ’¨<:: **ªh u?} ¡`e+Á”:-**

- ✓ u\ w²< Ñ>²? ›”É ’¨<
- ✓ Ñ<MLƒ ¾K¨<U

3.5¾u?} ¡`e+Á” ¡õKA‹

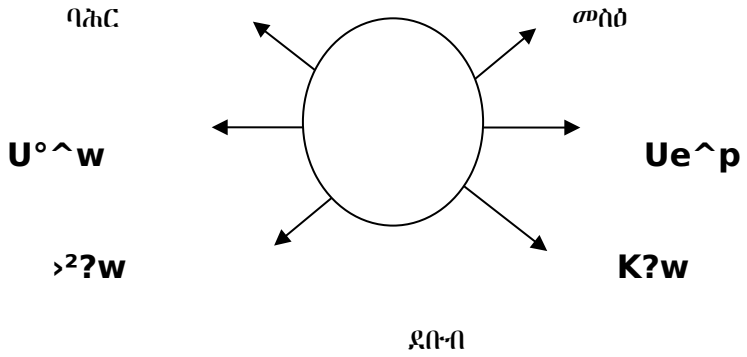
u?}¡`e+Á” ŸLÃ u}ÑKèƒ uZcƒ °pÉ /p`î/Mƒ ታነጽ ልትሰራ እንደምትችል ተመልክተናል ይሁን እንጂ ቤተክርስቲያን በየትኛውም አይነት ቅርትጽ ትታነጽ የግድ Q”í u?}¡`e+Á’< ሦስት ¡õKA‹” እ”Ç=•[¨< J• Sታ’ê Ã•`uታል:: Ã¤¨U ucKAV” u?} SpÅe ›UdM SJ’< ’¨<:: U¡”Á~U Kw²<¨< ¡`eƒ“ እU’ƒ Y`¯ƒ SW[~“ UdK?¨< ¾wK<Ã Ÿ=Ç” Y`¯ƒ ’¨<:: Ku?}¡`e+Á“‹” ሦስት ¡õKA‹ ›K< e”M ¾እÁ”Ç”Æ ¡õM ›kTSØ“ ØpU እ”ÅT>Ÿ}K¨< እንመለከታለን::

3.5.1 p’@ T%K?ƒ

¾SËS]Á¨< ¡õM ¨Å u?}¡`e+Á” c=Ñu< ¾T>Ñ–¨< ²<]Á¨< uSL p’@ T%K?ƒ ÃvLM eÁT@¨< ŸÓw\ ¾}¨[c ’¨<:: U¡”Á~U Y`¯} T%K?ƒ ÃŸ“¨”uታM::

up’@ T◊K?ƒ ¾T>Ÿ“¨”uƒ ›ÑMÓKAƒ:-

cT@”

uSe° /cT@“© UY^p/ uŸ<M

- ✓ kd¨<eƒ“ Ç=Áq“ƒ uS”ðk K?K=ƒ c¯ƒ ÃqS<uƒM Ÿ=Ç” u’ÓI ÁÅ`c<uƒM
- ✓ ”®<e ¡`e+Á” Ç=¾q’< í®< ”®<c ¡`e+Á” ▯ኤeŸT>M É[e u²=Á qS¨< ÃçMÁK< /ÁekÉdK</
- ✓ ¨”Ê‹ Uኤ S“” ÁekÉeu<ƒM
- ✓ uçKA} NS<e "I“ƒ Y`¯} Qîu} ኤÓ` ÃðêS<uƒM::

uU°^w :-

- ✓ S²U^” "I“ƒ T%K?ƒ ÃqS<uƒM
- ✓ S²U^” ”õp Ç=Áq“ƒ ›“Ñ<”eÖ=e ÁekÉc<uƒM

uK?w /Åu<v© UY^p/

- ✓ c?„‹ Uኤ S“” ÃçM¿uƒM ÁekÉc<uƒM::

❖ p’@ T%K?ƒ Zeƒ ua‹ c=•\ƒ uUY^p "I“ƒ ucT@” U°^w (vQ`) u` ¨”Ê‹ uÅu<w U°^w (›²?w) c?„‹ KçKAƒ ¨Åu?}¡`c+Á” ÃÑu<uƒM::

3.5.2 pÉeƒ

eÁT@¨< ŸwK<Ã Ÿ=Ç” eÁT@ Ò` }SddÃ ’¨<:: ¾u?} ¡`e+Á’< T°ŸL© xƒ’¨<:: pÉeƒ ¾T>Ÿ“¨”uƒ ›ÑMÓKAƒ **:-**

1. ue}U°^w uŸ<M:-
   - ✓ qVdƒ kd¨<eƒ“ Ç=Áq“ƒ ÁekÉc<uƒM
   - ✓ KUኤ S“” YÒ ¨ÅS< ÃcØuƒM
   - ✓ Y`¯} }¡K=M ÃÅ`euƒM
2. ucT@” uŸ<M:-
   - ✓ ¨”Ê‡ S’¢dƒ ¾T>q`u< ¨”Ê‹ Uኤ S“” ÁekÉc<uƒM::
3. uÅu<w uŸ<M:-
   - ✓ c?ƒÅ“ÓM S’¢dƒ
   - ✓ ¾kd¨<eƒ“ ¾Ç=Áq“ƒ T>e„‹
   - ✓ u°K~ ¾T>q` c?„‹ Uኤ S“” ÁekÉc<uƒM::

❖ pÉeƒ uUY^p' ucT@”' uU°^w“ uÅu<w ›^ƒ ua‹ ›K<ƒ::

3.5.3 **SpÅe**

¾²=I ስÁT@¨< ŸwK<Ã Ÿ=Ç” u?} SpÅe ¾}¨[c ’¨<:: u²=I ¡õM S”u[ƒx~ ƒx} QÑ<“ K?KA‹ ”ªÁ} pÉdƒ ÃÑ—K<:: u²=I ¡õM `ኤc K=n’ äädƒ' K=n’ äädƒ ›?â=e qædƒ ÁekÉdK<:: ¨Å²=I ¡õM SÓvƒ ¾T>‹K< ¡I’ƒ ÁL†¨< w‰ “†¨<::

- SpÅe Zef u` ›K¨< ÃIU uU°^w ucT@”“ uÅu<w ’¨<:: ☐እ Á”Ç”Æ u` S”×L°ƒ (SÒ[Í) ›K¨<::

3.6 በቤተክርስቲያን ዙሪያ የሚሰሩ አገልግሎት የሚሰጡ ቤቶች

ቤተክርስቲያን ሲሠራ የሚሠራው አንድ ቤት ብቻ አይደለም። በቤተክርስቲያኑ አካባቢ የሚሠሩ ከቤተ ክርስቲያኑ ጋር አብረው አገልግሎት የሚሰጡ ቤቶች አሉ ።እነዘህም በሁለት ይከፈላሉ ፦

- የግድ ከቤተክርስቲያኑ ሳይለዩ አብረው የሚሠሩ አስፈላጊ ቤቶች
- እንደ ቤተ ክርስቲያኑ አቅም ሊሰሩ የሚገባቸው ቤቶች

3.6.1 የግድ ከቤተ ክርስቲያኑ ሳይለዩ አብረው የሚሠሩ አስፈላጊ ቤቶች

1. ቤተ ልሔም

- በቤተክርስቲያኑ በምሥራቅ በኩል የሚሰራ ቤት ነው።
- ዲያቆናቱ ለመሥዋዕት የሚሆነውን ኅብስትና ወይን የሚያዘጋጁበት ቤት ነው ።
- ስያሜው የተወሰደው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተወለደበት በቤተ ልሔም ዘይሁዳ ምሳሌ ነው።

ምሥጢሩና ቁምነገሩ ደግሞ ዲያቆናት ሕብስቱን በቤተልሔም አዘጋጅተው ወደ ቤተ ክርስቲያን ለመሥዋዕት መምጣቱ በቤተልሔም የተወለደው$ በጎልጎታ ለመሥዋዕት የቀረበው ክርስቶስ ይህ ነው ለማለት ነው። መቅደስ የጎልጎታ ምሳሌ ነው።

የግብር ቤት

ለመሥዋዕት የሚሆነው ስንዴ /መገበሪያ/ የሚሰየምበት$ የሚደቅቅበት ወይም የሚፈጭበት በቤተክርስቲያኑ ቅጽረ ግቢ የሚሠራ ቤት ነው። ስንዴው መገበሪያ ተብሏልና መፍጨቱ ደግሞ መሰየም ይባላል ይህም የመሥዋዕቱ አቀራረብ ቋንቋ ነው።

ዕቃ ቤት

- የቤተ ክርስቲያን ንዋየ ቅድሳት የሚቀመጥበት ቤት ነው።
- የቤተ ክርስቲያኑ መገልገያ የሆኑት አልባሳትም$ መጻሕፍትም የሚጠበቁት በዚህ ቤት ነው (ሕዝ 44$19፤ ፍት. መን. 12)።

የማጥመቂያ ቤት

ሥርዓተ ጥምቀት የሚፈጸምበት ቤት ነው። ይህም ወንዶች በ አርባ ቀን ሴቶች በሰማንያ ቀን ከሥላሴ ልጅነት ያገኙ ዘንድ ሥርዓተ ጥምቀት የሚፈጸምበት ቤት ነው።

ደጀ ሰላም

ደጀሰላም ከቤተክርስቲያኑ በስተምዕራብ በኩል ይሠራል። የሚሠራውም በቤተክርስቲያኑ ቅጽር ሲሆን የሚሰጠውም አገልግሎት እንደ አካባቢው ሊለያይ ይችላል። ደጀሰላም

- ✓ ለጸሎተ ፍትሐት
- ✓ ካህናት ማረፊያ
- ✓ እንግዳ መቀበያ.... ወዘተ አገልግሎቶች ማስፈጸሚያ ሊውል ይችላል
- ✓

3.6.2 እንደ ቤተ ክርስቲያኑ አቅም ሊሰሩ የሚገባቸው ቤቶች፦

ሀ/ የሰበካ ጉባኤ ጽ/ቤት
ለ/ የሰ/ት/ቤቶች ክፍሎች
ሐ/ የምእመናን መማሪያ የስበከተ ወንጌል አዳራሽ
መ/ የእንግዶች የካህናት ማረፊያ ቤቶች
ሠ/ የመንፈሳዊ ት/ቤትና የተግባረ እድ መማሪያ ክፍሎች
ረ/ ቤተ መጽሐፍት
ሰ/ የመገልገያ ዕቃዎችና ጧፍ ዕጣን ሽያጭ ክፍሎች ናቸው፤

3.7 ¾u?} ¡`e+Á” UdK?Á© ƒ`Ñ<Tƒ

pÉeƒ u?} ¡`e+Á” ¾cTÁ©ƒ ›=¾\dK?U ¨ÃU ¾S”ÓY} cTÁƒ UdK?“ƒ“ Q”í u?}¡`e+Á’< እ”Ç=G<U uu?} ¡`e+Á”¨<eØ“ ²<]Á ¾U“Á†¨< uu?} ¡`e+Á” ²<]Á ÁK< °ì²ƒ' ¾T>}ŸK<ƒ /¾T>qS<ƒ/ Ucf‹ ¾T>qS<ƒ Å[Í‹ ¾T>c\ƒ ÓÉÓÇ‹ እ Á”Ç”Ç†¨< ^c<” ¾‰K UdK?“ ƒ`Ñ<U ÁL†¨< c=J” UdK?Á¨< ƒ`Ñ<T†¨<”“ ¾T>Áe}LMñƒ” SM¡ƒ kØK” ☐እ”SKŸ ታ K”:

3.7.1 Ze~ ¾u?} SpÅe ¡õKA‹

- ✓ uZe~ ¯KT} SL እ¡ƒ /¾SL እ¡ƒ Ÿ}T UdK?/
  - p’@ T ጎ K?ƒ - ¾›?[` UdK?

- pÉeƒ - ¾^T UdK?
- SpÅe - ¾›=Ä` UdK?

✓ uZe~ S›`Ò} ¡l”ƒ UdK?:- Æl“ pe“ ›?â=e qæe’ƒ
✓ uZe~ ëታ ምሳሌ U እS“” :-"l“ƒ ¨”Ê‹ና c?„‹
✓ Ze~ ¾u?} SpÅe ua‹ ¾Ñ’ƒ ua‹ UdK?

3.7.2 ›°TÅ

›°TÉ Ucf‹ TKƒ c=J” uu?} SpÅe ¨<e×© ¡õM ¾T>}ŸK< “†¨<:: UdK?’□†¨<U ¾pÆd” Nª`Áƒ ’¨<:: ›v„‰‹” pÆd” Nª`Áƒ K?K=ƒ“ k” u›ÑMÓKAƒ u?} ¡`e+Á” እ”ÇÑKÑK< KTd¾ƒ Ucf‹U ç”}¨< Ãታ ÁK<:: ÑL 2÷9 □እ—U Ÿእ’`c< }U[” KHÃT•ታ‹” Öun Ucf KSJ” ^d‹”” T²ÒËƒ ÃÑv“M::

3.7.3 ¾u?} ¡`e+Á” ¾X` ¡Ç”

H@aÉe uß"’@ ÁeðÍ†¨< ¾u?}MN?U Qí“ƒ UdK? ’¨<:: T,. 2÷06 እ’²=Á Qí“ƒ w²<‹ እ”Å’u\ Ku?}¡`e+Á” ¡Ç” ¾T>J’¨< X`U w³ƒ ÁK¨< ’¨<::

3.7.4 ¾u?} ¡`e+Á” pê` /¾Óu=¨< ŸKL/

¾[É›?} እÓ²=›wN?` UdK? ’¨<:: ¾እÓ²=›wN?` [É›?ƒ u?} SpÅe ¾J’¨<” ¾c¨< c¨<’ƒ Ÿìw› ›Ò””ƒ /ŸÖLƒ/ እ”ÅT>Öwk¨< G<K< ¾u?} ¡`e+Á” pê`U u?} SpÅc<” ŸK?v“ ŸkT—ÃÖwnM:: eK²=I pê\” }SM¡}” □እÓ²=›wN?` u[É›?ƒ እ”ÅTÃK¾” Tcw Ã•`w“M::

3.7.5 uu?} ¡`e+Á” ²<]Á ÁK< °îªƒ

¾pÆd” SLእ¡ƒ UdK? “†¨<:: uu?}¡`e+Á” pê` ²<]Á uw³ƒ }}¡K¨< ¾T>ታ¿ ³ö‹ /°îªƒ/ ›K<:: እ’²=I °îªƒ ¾c¨<” MÏ ŸÑ<Çƒ ¾T>Öwl ¾እMõ ›እLófl ¨ƒMò} ›እLófl ¾J’< SLእ¡ƒ UdK? “†¨<:: °ì ª~ uw³ƒ እ”ÅT>ታ¿ pÆd” SLእ¡ƒU uw³ƒ J’¨< c¨<”U Q”í¨<”U ÃÖwnK<::

3.7.6 TÑ`

¾pÉeƒ YLc? UdK? ’¨< TÑ` Q”í¨<” Ÿ¡Ç’< ›Ñ“˜„ ›ê”„ ¾T>ÁqS¨< ’¨<:: pÉeƒ YLc?U u?} SpÅe uJ’¨< ¾c¨< c¨<’ƒ LÃ ›É[¨< uHÃT•ƒ ›ê”}¨<ƒ Ã•^K<::

3.7.7 ¾u?} ¡`e+Á” S¡ðÁ ÓÉÓÇ

¾u?} SpÅe ÓÉÓÇ Ÿ›”Æ ¡õM ¨Å K?L ¡õM e”ϖÒÑ` ¾U“Ñ–¨< c=J” ÃIU ¾’u=Áƒ UdK? ’¨<<:: ’u=ÁƒU #Ÿ›”Æ ²S” ¨Å K?L ²S” e”gÒÑ` /Ÿ¯S} ¯KU ¨Å ¯S} UQ[ƒ e”gÒÑ`/$ Sc=Q Ã¨`ÇM' Ã¨KÇM እÁK< ƒ”u=ƒ c=“Ñ\ ¾U“Ñ—†¨< “†¨<:: T,. 3 ÷1

3.7.8 ¾}Ö[u< É”ÒÄ‹“ ¾K²u< እ”Ú„‹

¾}Ö[u< É”ÒÄ‹“ ¾K²u< እ”Ú„‹ ¾cT°ታƒ UdK?‹ “†¨<:: ¾}Ö[u< É”ÒÄ‹ ¨ÃU እ”Ú„‹ እ¾}Ö[u< Ku?} ¡`e+Á” SY]Á እ”ÅT>J’< cT°ታƒU uእdƒ እ¾}ð}’< ueእKƒ እ¾}S}\ KHÃT•ታ†¨< TÑ` Ucf ÓÉÓÇ J’ªM:: °w. 01÷ "6

3.7.9 Ñ<MLƒ

¾k^”Ä UdK? ’¨<:: uu?}¡`e+Á” ›“ƒ LÃ እ”Å }^^ J• ¾U“¾¨< Ñ<MLƒ Ñ@ታ‹” SÉ;’>ታ‹” ›=¾c<e ¡`e„e ¾c¨<” MÐ‹ KTÇ” ¾}ckKuƒ ¾k^”Ä ¢[wታ UdK? ’¨<:: Ñ<ML~”“ uLÃ ¾}}ŸK¨<” SekM e”SKŸƒ Ñ@ታ‹” KÉኅ’} ¯KU uk^”Ä /ÑAMÑAታ/ SckK<” እ“evK”:: ÄN. 09÷07

3.7.10 ¾cÑA” እ”lLM

በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓት ቤተ ክርስቲያን ሲሠራ በጉልላቱ ላይ ምሳሌነት በአለው በተወሰነ ቁጥር የሰገን ዕንቁላል ይሰካበታል። ቁጥሩ ሦስት$ አምስት$ ስድስት$ ሰባተ ወይም አሥራ ሁለት መሆን አለበት።

✓ ሦስት ቢሆን የምሥጢረ ሥላሴ
✓ አምስት ቢሆን ጌታ የተቸነከረባቸው አምስት ቅንዋት
✓ ስድስት ቢሆን የስድስቱ ቃላተ ወንጌል
✓ ሰባት ቢሆን የሰባቱ ምሥጢራት፣
✓ አሥራ ሁለት ቢሆን የአሥራ ሁለቱ ሐዋርያት ምሳሌ ነው።

ምሳሌነት ብቻ ሳይሆን ምሥጢርም አለው። ሰጎን ጫጩቶችዋን የምትፈለፍለው እንደ ሌሎቹ ወፎች በመታቀፍ አይደለም። ተባዕቱም ሆነ አንስቲቱ ሰጎን በየተራ ዕንቁላሉን ትኩር ብለው ለአርባ ቀን ይመለከቱታል ። በአርባኛው ቀን ነፍስ ዘርቶ ይፈለፈላል። ለጥቂት ፊታቸውን ቢመልሱ ግን ዕንቁላሉ ገምቶ ይቀራል። በእግዚአብሔርና በምእመናን መካከል ያለው ግንኙነትም እንደዚህ የረቀቀ ነው። ምእመናን በጸሎታቸው ጊዜ ህሊናቸውን ወደ እግዚአብሔር ፊት በተመስጦ ከአቀረቡ የጸሎታቸውን ፍሬ ያገኛሉ። ወዲያ ወዲህ ከአወላወሉ ግን ከንቱ ድካም ነው ለማለት ምእመናንን በምሳሌ ለማስተማር ነው። 2 ²?“ 7÷06 ›=d. #9÷05

3.7.11 u×]Á¨< ²<]Á ¾T>Å[Ñ< ¾T>”hDg< hŸ<^‹

¾pÆd” SL ¾¡ƒ UdK? “†¨<:: hŸ<^‡ KK?ƒ“ k” ¾ ¾}¨³¨²< ÉUî ”ÅT>cÖ< pÆd” S ¾ L¡ƒU uu?}¡`e+Á” ®çÉ K?K=ƒ“ k” ÁScÓ“K<:: ²õ. !8÷01-07 ^. 4÷8. ከዚህም በተጨማሪ ሄሮስስ ያስገደላቸው ሕጻናት ድምጽ ምሳሌ ነው::

3.7.12 ÅË cLU ¾Ñ’ƒ UdK? ’¨<

3.7.13 ¾›ð› ›UÊ‹ Ucf‹ ¾&2~ ›`É°ƒ UdK?‹

3.7.14 ®u=Á” Se¡¨< /ƒMMp Se¢„‹/ ¾®uÃƒ ’u=Áƒ UdK?‹

3.7.15 ”®<d” Sd¡¨< /ƒ”ei Se¢„‹/ ¾Åmp ’u=Áƒ UdK?‹

3.7.18 ¾u?} ¡`e+Á” SW[ƒ ¾pÆe â?Øae UdK?

3.7.19 S%ƒ¨< /Sw^„‹/ ¾K=n¨<”ƒ UdK?

ምዕራፍ አራት

በቤተክርስቲያን ውስጥ ሊኖሩ የሚገቡ ንዋያተ ቅድሳትና የንዋያተ ቅድሳት የአቀማመጥና የአጠቃቀም ሥርዓት

4.1 በቤተክርስቲያን ውስጥ ሊኖሩ የሚገቡ ነገሮች

4.1.1-ታቦት ወይም ጽላት

ታቦት ከብሉይ ኪዳንና ከእስራኤል የነፃነት ሕይወት ጋር የተያያዘ ታሪክ አለው። በአሁኑ ጊዜ የጻሕሉና የጽዋው ማስቀመጫ፣ የመስዋዕቱ ማክበሪያ ታቦት ወይም ጽላት ይባላል። ኢትዮጵያ ከብሉይ ኪዳን ከወሰደቻቸው አንዱ ጽላተ ኪዳን (ታቦተ ህግ) ነው። (ዘጸ 40-21፤ 25$5-22፣ መዝ 131$8፣ 2 ቆሮ 6$16፣ ዕብ 9$4፣ ራዕ 11$19)። የታቦት ትርጓሜው ማደሪያ መሠወሪያ ማለት ብቻ ሳይሆን መታያ፤ መገለጫም ነው። ታቦት የእግዚአብሔር መግለጫ ነውና።(ዘጸ 13$21-22)
ጽላት የሚባለው እግዚአብሔር ለሙሴ አስቀድሞ አሠርቱ ቃላትን በእጁ ጽፎ የሰጠው ቃሉ ተጽፎ የሚገኝበት ነው (ዘጸ 4$13፣ 5$1-22፣ 31$18፣ 24$12፣ 25$16፣ 10$1-6፣ 34$1-29)።

ይህ በብሉይ ኪዳን የነበረው ሥርዓት ነው፤ በሐዲስ ኪዳን ግን ጽላትም ታቦትም የሚባለው ያው አንዱ ምሥዋዕ ነው። ከላይ በመግቢያው በገለጽነው መሠረት አካላዊ ቃል በመጣ በተገለጠ ጊዜ በሰሌዳ ላይ የተጻፉት ቃላት በመጻሕፍት ተጽፈው ለሕግነት ከማገልገል ብቻ ተወሰኑ። እነዚያ ቃላት ለኦሪት መሠዊያ በተቀመጠው ታቦት ውስጥ ነበሩና። በሥጋ የተገለጠው አከላዊ ቃል ግን ራሱ መሥዋዕት ስለሆነ የጽላቱና የታቦቱ አገልግሎት በቀን እንዳለች ጨረቃ ሆነ። ይህም አዲስ ብርሃን ተቀብለው (ሥርዓት ተሠርቶላቸው) ለተሻለ አገልግሎት ለመታደል በቁ። በዚህ መሠረት ሁለትነታቸው ጠፍቶ በአንድነት እንዲዘጋጁና ለክቡር የክርስቶስ ሥጋና ደም ማክበርያ ሆኑ። ጥንቱንም ታቦት ማለት የእግዚአብሄር ማደሪያ ማለት ነውና። ይህንኑ ጉዳይ ሌሎች አኅት አብያተ ክርስቲያናት “መሠዊያ” (Altar) በማለት ያዘጋጁታል፤ ክብሩም ልዩ ነው። ከዚያ ይልቅ እኛ መንበረ ታቦት ያለን በመሆኑ በእውነት ያለሐሰት የሚሻል ነገር እንዳለን መናገር እንችላለን።
ጽላት ሲቀረጽ፦

- ✓ ጸሐል ጽዋዕ እንዲይዝ ሆኖ ይቀረጻል
- ✓ ከቦታ ወደ ቦታ ለማዛወር እንዲቻል ሆኖ ይቀጻል
- ✓ በጽላቱ ላይ "አልፋ ወዖ ቤጣ የውጣ" የሚለው የጌተ ስም ይቀረጽበታል
- ✓ ከላይ ሥዕለ ሥላሴ፣ ቀጥሎ ምስለ ፍቁር ወልዳ፣ ዮሐንስ ፍቁረ እግዚእ እንዲሁም መቅደሱ የተሠራለት ጻድቅም ሆነ ሰማዕት፤ መልአክም ሆነ ሐዋርያ፣ሥዕሉ ይቀረጻል፤ ስሙ ይጻፋል።
- ✓ ይህ ከተፃፈበት በኋላ በኤጲስ ቆጶስ ተባርኮና ሜሮን ተቀብቶ በመንበሩ ይሠየማል።

ጽላተ ኪዳኑም ማኅደረ እግዚአብሔር ነው፤ ያለ ታቦትም መሥዋዕት አይሠዋም። በቅዳሴ ጊዜ ኅብስትና ወይኑ ወደ ቤተ መቅደስ ሲገባ ቄሱ ሥርዓተ ቅዳሴውን የሚያከናውነው ኅብስቱን ሥጋ መለኮት ወይኑን ደመ መለኮት ወደ መሆን የሚለለውጠው በዚህ በታቦቱ ላይ ነው። ይህም የአሁኑ ታቦት በክብር የላቀ መሆኑን ያስረዳናል። የቀደመው ታቦት የበግና የፍየል ደም የሚረጭበት ነበርና። የአሁኑ ግን የክብር የክርስቶስ ሥጋና ደም ይቀርብበታል። ለዚያኛው ይህ የሚያስፈልገው ከሆነ ለዚህ ለፍጹም መሥዋዕትማ ይልቁን እንዴት አብልጦ አያስፈልገው።

4.1.2-መስቀል

SekM uu?}¡`e+Á"‹" QÃ¨ƒ ¨<eØ Ÿõ}— ¡w` ›K¨<:: ŸÑ@ታ uòƒ SekM ¾SpÝ SX]Á 'u` c¨<" uSekM SekM ¾}ËS[¨< uó`e '¨<:: uó`e c‹ ¾S_ƒ ›UL¡ (አርሙዝድ) ÃvLM:: ¨"ËK— uGÑ^†¨< c=Ñ˜ p×~" S_ƒ ¾}kuK እ"ÅJ' ›UL"†¨< □እ"ÇÃ[¡e ¨"ËK—¨<" G<K< uSekM ÃcpK<ƒ 'u`:: ÃlU ›É^ÑAƒ □"Å MTÉ J• uaT Ó³ƒ G<K< ¾}KSÅ QÓ J'::u*]ƒU Y`¯ƒ uepLƒ ¾T>kÖ< G<K< `Ñ<T" ¨<Ñ<³" 'u\:: ²ÇÓU !1÷ !3:: ŸÑ@□ u%EL Ó" ¾'í'□‹" ›ªÏ ¾}'Ñ[uƒ cLT© ²<ó" eKJ' K¡`+Á•‹ G<K< ¾'í'ƒ ¾ÉM UM¡ƒ '¨<:: pÆe È¨<KAeU ¡`e„e `ÓT"" Ÿእ— Á`p ²"É uSekM }cpKA V}:: (ÑL. 3÷03)wLDM ::

SekM uØ"} Ów\ ¾`ÓT"" ¾ታጢ›ƒ UM¡ƒ J• Sq¾~ u=ታ¨pU ›G<" ¾`ÓT" UM¡ƒ ¾'u[¨< }ia ¾É‹'ƒ UM¡ƒ ¾QÃ¨ƒ ¯`T J•›M:: #Ñw[ cLU uSekK<& ¡`e„e cLU" uSekK< ›Å[Ñ$ እ"ÇK¨< ¾Å‹'ƒ Y^ ¾W^uƒ" ¡u<` ÅS< ¾ðccuƒ" SekK<" ¾cLT‹"" ¾É‹'ታ‹" ›`T ›É`Ñ" ›"Ã²ªK" እ"Ÿw[ªK":: qL. 1÷ 09-!:: U¡"Á~U SekM ¾¡`e+Á•‹ SSŸ=Á ›K˜□ SŸታ" ¾ÉM UM¡ƒ '¨<":: #□ŸÑ@ታ‹" Ÿ›=¾c<e ¡`e„e Ÿ}ckKuƒ SekM uk` K?L ƒU¡lƒ Ÿእኔ ይራቅ $ wKA pÆe È¨<KAeU እንዳስተማረው :: (ÑL. 6÷ 04) eKJ'U K¡`e„e SekM ¾}K¾ ¡w` ¾U"cØuƒ ¾}KÁ¿ U¡"Á„‹ ›K< :: እ'c<U ፦

- ✓ ክርስቶስ መስዋዕት ሆኖ ራሱን የሰዋበት እውነተኛ መንበር ነው
- ✓ የክርስቶስ ደም የፈሰሰበት ነው
- ✓ መለኮታዊ ፍቅር የተገለጠበት ነው
- ✓ መስቀል ለአመንበት ኃይላችን ነው
- ✓ መስቀል ሰውና ግዘአብሔር የታረቁበት ታላቅ አደባባይ ነው ።

ከዚህ የተነሳ የቤተክርስቲያን ምስጢራትን ለመፈጸም መስቀል ከፍተኛውን ቦታ ይይዛል። የመጀመሪያውና ዋናው ቡራኬ የሚከናወነው በመስቀል ነው። ይህ ሥርዓተ ቤተክርስቲያን ነው።ስለዚህ በቅዳሴም ሆነ በሌሎች የማህበር ጸሎት ጊዜያት ያለመስቀል ቡራኬ አይከናወንም። ካህናቱ ሙሴና አሮን ሕዝቡን በባረኩበት በረከት የሚባርኩት በእጅ መስቀል ነው።

4.1.2.1 የመስቀል ዓይነቶች

ሀ. የመዖር መስቀል ፦ በቅዳሴ ጊዜ በማዕጠንት ጊዜ ሠራዒ ዲያቆን የሚይዘው ነው።

ለ. የእጅ መስቀል ፦ ሊቃነ ጳጳሳት ኤጲስ ቆጶትና ካህናት የሚይዙት ምእመናንን የሚባረኩበት ነው።

ሐ.የአንገት መስቀል ፦ምእመናን ከማተባቸው አስረው በአንገታቸው በማድረግ ለጌታችን ያላቸውን ፍቅር የሚገልጹበት ነው ።

መ. እርፈ መስቀል ፦ከቡር ደሙ ለምእመና የሚሰጥበት ነው ።

እነዚህ መስቀሎች ከእንጨት፤ከብር፤ከመዳብ፤ከብረት፤ከወርቅ ይሠራሉ ምሳሌነቱም እንደሚከተለው ነው ።

- ➢ የእንጨት መስቀል ጌታችን በዕፅ መስቀል ለመስቀሉ
- ➢ የብረት መስቀል በብረት (በአምስት ቅንዋት ሳዶር አላዶር ዳናት አይራ ሮዳስ) ለመቸንከሩ
- ➢ የብር መስቀል ፦ ይሁዳ በሠላሳ ብር አሳልፎ ሰጥቶታልና
- ➢ የወርቅ መስቀል ፦ ንጹሐ በሕርይ አምላክ መሆኑን ለመግለጽ
- ➢ የመዳብ መስቀል፦ መዳብ ቀይ በመሆኑ የወርቀ ደሙ ምሳሌ

4.1.3-መንበረ ታቦት፦ መንበር የጽላት ወይም የታቦት መቀመጫ ዙፍን ነው መስዋዕተ ኦሪት ይቀጠልበት ይሰዋበት በነበረው ፋንታ መንበሩ የገባ ስለሆነ ከታቦቱ ጋር ምሥዋዕ ይለዋል መሰዊያ ማለት ነው

4.1.4-ጻሕል፡- የቅዱስ ሥጋው ማስቀመጫና ማክበሪያ ነው ይኸም ከወርቅ ከብርና ከናስ የሚሰራ ነው።የተለየ ቅርጽ የተለየ ምልክት ያለው ሲሆን ክርስቶስ የተወለደበት ግርግም (በረት) እንዲሁም የመቃብሩ ምሳሌ ነው።

4.1.5-ጽዋዕ፡- የክርስቶስ ክቡር ደም የሚቀርብበት ንዋየ ቅዱስ ነው። ከከወርቅ ከብርና ከመዳብ ከናስና ከብረት የሚሰራ ሲሆን በዕለተ ሐሙስ ክርስቶስ "ይህ ደሜ ነውና ሁላችሁ ጠጡት" ብሎ የሰጠበትን ጽዋ የሚየስታውስ እንዲሁም መላእክት ክርስቶስ በተሰቀለና ደሙ በፈሰሰ ጊዜ በብርሃን ጽዋዕ እንደተቀበሉት ጥንታዊ ትውፊት ያስረዳልና የእነዚህ ምሳሌ ነው።

4.1.6-ዕርፈ መስቀል፡-ማንኪያ ዓይነት የሆነ የክርስቶስን ክቡር ደም ለማቀበል የሚያገለግል ንዋየ ቅዱስ ነው። የሚሰራውም ጽዋው ከተሰራበት ቁስ ሲሆን በደሙ መያዥያ በኩል በጣም ጎድጎድ ያለ ልዩ ቅርጽ ያለበት ሲሆን ከወደ እጅ መያዣው በኩል መስቀል ያለበት ነው። ይምህ የሱራፊ ጉጠት ምሳሌ ነው የሱራፊ ጉጠት ፍም ይዙአል ዕርፈ መስቀልም የመለኮት እሰታዊ ደም ይይዛል፤ የሱራፊ ጉጠት የያዘው ፍም የኢሳይያስን ከንፍር ከለምፅ አድኖአል ደሙም ምእመናንን ከ ጢአት አድኖአል ያድናልምና።(ት.ኢሳ 6፥6-8)

4.1.7-ዐውድ፡- በድርገት ጊዜ ጻሕል የሚቀመጥበት ሰፋ ያለ ጻሕል ነው። ሥጋው እንዳይነጥብ (እንዳይወድቅ) መጠበቂያና ሰፋ ጎለም ከበርም ብሎ እንዲታይ ለማለት የተደረገ ነው። እርሱም የሚሠራው ከብረት ከነሃስ ከእነጨትም ነው። ስሙ እንደሚያመለክተው አደባባይ ማለት ስለሆነ ጌታችን የተፈረደበት የጲላጦስ አደባባይ ምሳሌ ነው።

4.1.8-አጎበር፡- በዐውዱ ላይ የሚደፋ አራት ማዕዘን ሦስት እግር ያለው እንጨት ወይም ብረት ሊሆን ይችላል። ይኽም ሥጋውን ልብሱ እንዳይነካው ከፍ አድርጎ ልብሱን የሚይዝ ነው ።

4.1.9-ጽንሐሕ፡- የዕጣን ማሳረጊያ ነው፤ ከከወርቅ ከብር ከብረት ይሰራል። የእመቤታችን የድንግል ማርያም ምሳሌ ነው።

4.1.10-መሶበ ወርቅ፡-ጎብስተ ቁርባኑ ከቤተልሔም ወደ መቅደስ የሚመጣበት ነው። መሶበ ወርቅ ከስንደዶ ከአክርማና ከአለላ ከወርቅ ከብር ከሌሎችም ማዕድናት የሚሠራ ነው። የእመቤታችን የድንግል ማርያም ምሳሌ ነው።

4.1.11 አልባሳት

4.1.11.1 የቀሳውስት ልብስ

- ✓ ቀሚስ
- ✓ ካባ ላንቃ
- ✓ ሞጣሕት
- ✓ ቆብ ወይም ቀጸላ

4.1.11.2 የዲያቆናት ልብስ

- ✓ ቀሚስ
- ✓ ለምድ ላንቃ
- ✓ አክሊል ወይም ቆብ

4.11.3 ማኅፈዳት፡- አምስት የልብስ መጠቅለያዎች (መሸፈኛዎች) ናቸው። ብዙውን ጊዜ ከጥቁር ጨርቅ የሚሰሩናቸው።

- ✓ አንደደኛው በጻሕሉ ስር በታቦቱ ላይ ይነጠፍል
- ✓ ሁለተኛው በጻሕሉ ላይ ይነጠፋል ፤ ጎብስቱ የሚጠቀለልበት ነው
- ✓ ሦስተኛው የመሥዋዕቱ ልብስ ነው ቁመቱ ከምስርቅ ወደ ምዕራብ ሆኖ ይለብሳል
- ✓ አራተኛው ከከሰሜን ወደደቡብ ሆኖ ይለብሰል
- ✓ አምስተኛው ከመስዕ (ሰሜን ምስራቃዊ) ወደ ዐዜብ (ደቡባዊ ምዕራብ) ሆኖ ይለብሳል።
- ✓ ክርስቶስ በበረት ሲወለድ በጨርቅ መጠቅለሉንና በበለስ ቅጠል መሸፈኑን የሚያስታውስ በተለይም ዮሴፍና ኒቆዲሞስ በድርብ በፍታ የገነዙትን የሚያመላክት ምሳሌ ነው።

4.11.4-መንጦላዕት፡- በሦስቱም የመቅደስ በር የሚጋረዱ መጋረጃዎች ናቸው። ለመቅደሱ ክብርን የሚሰጡ ናቸው የሚከፈቱበትና የሚዘጉበትም ጊዜ አለ።

4.11.5-ልበሰ ታቦት (መጎናጸፊያ) ፡-ይህ ለአክብሮተ ሥጋውና ደሙ በቅዳሴ ጊዜ መንበሩ (መሠዊያው) የሚለብሰው፣ ታቦት በወጣ ጊዜ የሚጎናጸፈው ነው።

4.1.12-የማሕሌት መገልገያ መሣሪያዎች

- ✓ 12.1 መቋሚያ
- ✓ 12.2 ከበሮ
- ✓ 12.3 ጸናጽል

4.2 የንዋያተ ቅድሳት የአቀማመጥና የአጠቃቀም ሥርዓት

የሥርዓት ባለቤት የሆነች ቅድስት ቤተ ክርስቲያናችን ለሁሉም ነገር ሥርዓት ያላት እንደመሆኑ መጠን ንዋያት ቅድሳቷንም እንዴት መጠቀም እንዳለባትና የት ማስቀመጥ እንዳለባት ሥርዓት ሠርታለች።

4.2.1 የንዋያተ ቅድሳት አጠቃቀም ሥርዓት

- ከንዋያት ቅድሳት ውስጥ ካህኑ የሚጠቀምባቸው ዲያቆኑ ግን የማይጠቀምጋቸው አሉ።
- ካህኑ የሚነካቸው /የሚዳስሳቸው/ ዲያቆኑ ግን ሊነካቸው የማይገባ የካህናት ልብስ ተክህኖና አክሊል ከዲያቆናት የተለየ ነው ልዑካኑ በመጠቀም የሚለያዩባቸው ንዋያተ ቅድሳት ለምሳሌነት
  - ማዕጠንቱን ካህናት ይጠቀሙመታል ዲያቆናት ግን አይጠቀሙበትም።
  - መንበሩን ካህናት ይነኩታል ዲያቆናት ግን አይነኩትም።
  - ታቦት ሕጉን ካህናት ይዳስሱታል ለዲያቆናት ግን አይፈቀድም።
- በአጠቃቀም ጊዜም/ለምሳሌ በቅዳሴ ጊዜ/፦
  - ልብስ ተክህኖ በአንድ ላይ ሆኖ ከአበው ታላቅ የሆነው አባት ባርከኩ ይሰጣል።
  - ልካኑም መጠናቸውን ተመልክተው ይለብሳሉ።
  - ከለበሱ በኃላ ረዘመብኝ አጠረብኝ ብሎ ማውለቅ አይፈቀድም።
  - ልብሰ ተክህኖው እስከ ተረከዛቸው ሊሆን ይገባል።
  - ልብስ ተክህኖ ነጭ ለሆን ይገባል።እነዚህንና የመሳሰሉትን ሥርዓቶች ቤተክርስቲያን ሠርታለች።

4.2.2 የንዋያተ ቅድሳት የአቀማመጥ ሥርዓት

ንዋያት ቅድሳት ተጸልዮባቸው ንዋያተ ቅድሳት የሚለውን ስያሜ ካገኙ በኃላ፦

- በዕቃ ቤት ውስጥ ይቀመጣሉ።
- በዕጣን ይታጠናሉ።
- ብል እንዳያበላሻቸው በየጊዜው ይጉብኛሉ/ነፋስ ያገኛሉ./።
- የሚታጠቡት ይታጠባሉ የሚወለወሉትም ይወለወላሉ።
- ከቅጽረ ቤተ ክርስቲያን ውጪ ከማንኛውም ቤት አይቀመጡም።
- ለሥጋዊ ተግባር መገልገያ ማድረግ ተገቢ አይደለም።(ፍት.መን.አን. 12) የሚሉና የመሳሰሉ የአቀማመጥ ሥርዓት አላቸው።

ምዕራፍ አምስት

ለሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን የሚደረግ ክብርና ጥንቃቄ

ቤተክርስቲያን ለአምልኮተ እግዚአብሔር ተሰብስበን ተጸሎታችንንና ምስጋናችንን እግዚአብሔር የምናቀርብበት በጥምቀት ክርስትና ከእግዚአብሔር በጸጋ የተወለድንባት ሥርየተ ኃጢአትን የምናገኝባት ጸጋ መንፈስቅዱስን የተቀበልንባት በሥጋ ወደሙ የዘላለም ሕይወትን የምንታደልባት በንስሐ በደላችንን አስወግደን ከእግዚአብሔር የምንታረቅባት የምሕረትና የድኅነት አደባባይ ስለሆነች እጅግ የከበረች የእግዚአበሐሔር ቤተመንግስትና ቤተክህነት ናት።

ቤተ ክርስቲያን ክቡር እግዚአብሔር በደሙ ፈሳሽነት ያከበራት ወደ እርሱ የቀረቡትንም የምታከብር ቅድስት ክብርት ናት። በመሆኑም በሚገባ ክብርና ጥንቅቄ ያስፈልጋታል። ስለዚህ ማንኛውም ክብሯን ለመጉናጸፍ የሚሻ/የሚፈልግ/ ክርስቲያን የሚገባውን ክብር ሊያደርግ ይገባዋል። በሌላ አነጋገር ሥርዓቷን በመጠበቅና በማስጠበቅ ሁሉም የተቻለውን ሁሉ ማድረግ ይጠበቅበታል። ለቤተክርስቲያን የሚደረግ ጥንቃቄና ክብር ማለትም ለሥርዓት ቤተክርስቲያን የሚደረግ ማለት ሲሆን እነዚህንም፦

የልቡና ዝግጅት

ወደ ቤተ መቅደስ ለመሄድ የሚነሳ ሰው ከሁሉ አስቀድሞ የልቡና ዝግጅት ያስፈልገዋል። ይኸውም ልቡናውን ከቂም ከበቀል ከክፋት ከተንኮል ከዝሙት ንጹሕ ማድረጉንና አለማድረጉን መመርመር አለበት። ምክንያቱም እርሱ አስቀድሞ ራሱን "ከልመረመረ ልቡናንና ኩላሊትን የሚመረምር እግዚአብሔር ሊመረምረው ሊንቀውም ይችላልና ነው። መዝ. 7÷9 ዘዳግ. 10÷16 መዝ.50÷17.

ንጹሕ ልብስ መልበስ

ቤተ መቅደስ መልካም መዓዛ ያለው ዕጣን ለእግዚአብሔር የሚቀርብበት ምእመናን የልባቸውን መሻት የከንፈራቸውን ፍሬ ጸሎታቸውን የሚያቀርቡበት የሐዲስ ኪዳኑ በግ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚሰዋበት ንጹሕ /ቅዱስ/ ቦታ ነው። በዚህ ቤተመቅደስ የጌቶች ጌታ የንገሥታት ንጉሥ ኢየሱስ ክርስቶስ ከእናቱ ከቅድስት ድንግል ማርያምና ከቅዱሳን ሁሉ ጋር በረድኤት አለ። ስለዚህ ወደ ቤተመቅደስ በምንሄድበት ቀን ጸዐዳ ለብሰን ሰውነታችንን ንጹሕ አድርገን መሄድ ይኖርብናል።

ልብስን ማደግደግ ወይም በትእምርተ መስቀል መልበስ

¾¡`e„e” SŸ^ KTcw ’ÖL ው Ó^“ k˜ u ትእU`} SekM ›UdM Ã×óM:: u²=l Ñ>²? Ñ@ታ‹” u°K} ¯`w ¾}kuLtው” çªf¨ SŸ^ እ”Ç=G<U uk^”Ä uSM°M} SekM Sck ሉ” Áe ታ¨<c“M::

’ß Mwe SMue

- ✓ uUÉ` LÃ uw²< SŸ^ }ðf’ው ÁKñ“ K¡w` ¾ul pÆd” ucTÃ ¾¡w`ና የቅድስና ምስጢር /መገለጫ/ ነጭ ልብስ ይሰጣቸዋል:: TKfU ¾w`H” Mwe ÃKwdK<:: ^Ã 6÷ 9-01 7÷ 9 እ—U uHÃT•f uUÓv` ç”}” ›Mð” ucTÃ Ã¤ ¡w` ÃÖwk“M Á”” KTcw ’ß Mwe □እ”KwdK”::

- ✓ **pÆd” SL እ¡ƒ Ÿእ— Ò` SJ“†¨<” KTcw** Ñ@ታ‹” ሙe“ Snwር” ›Øõ„ Vƒ” ÉM ›É`ÑA Ÿ}’d uኂL YÒ¨<” ሽ~ K=ku<ƒ ¨Å Snw\ K¨[Æƒ c?„‹ pÆd” SL እ¡ƒ Ÿu[Ê ÃMp ’ß ¾J’ Mwe Kwc¨< }ÑMÖ¨<L†ªM“:: ÄN. !÷ 01-!1.
- ✓ **ŸÑ@ታ‹” Ò` እ”ÇK” እ”É“cw:-** Ñ@ታ‹” SÉ፻’>ታ‹” ›=¾c<e ¡`e„e w`H’ SK¢~” uÅw[ታx` c=ÑKØ Mwc< እ”Å u[Ê ’ß J•›M:: T,. 07÷1-02 UeÖ=[YLc? UYÖ=[YÒ« ¾T>ታS”vƒ ¾T>’uwvƒ ¾T>}[ÑAUvƒ ›T“©ƒ Åw[ታx` u?} ¡`e+Á” እ”ÅJ’‹ KTcw ’ß Mwe እ”KwdK”::

Sv° /eÙ/ Ãµ SU×ƒ

¨Å u?} ¡`e+Á” e”H@É vÊ እÍ‹”” dÃJ” Sv° Ã²” SH@É ÁeðMÒM:: Sv° /eÙታ/ Ãµ Sp[w እ”ÅT>Ñv ¾T>Á´²¨< ¾እÓ²=›wN?` nM ’¨<:: ²ç. !5÷1 T,. 5÷!3-!4 ²õ. 04÷07

uƒUእ`} SekM ›Tƒx ÅÍñ” /ÅËcLS<”/ SdKU

ÅÍñ” KSdKU e”k`w ›eቀÉS” uSekM ›UdM እ“TƒvK”:: Ã¤¨<U ƒ`Ñ<U ›K¨<::

- ✓ ×„‰‹”” ufUእ`} SekM "SdkM” u%EL ŸLÃ ¨Åታ‹ /ŸÓ”v^‹” ¨Å Å[ታ‹”/እ”¨`ÇK”:: Ã¤U ¨KÅ እÓ²=›wN?` ŸcT¾ cTÁƒ Sω[Æ” KTSMŸƒ ’¨<:: uSkÖMU ×„‰‹”” ¨Å Ó^ ƒŸh‹”” እ”¨eÉ“ SMc” ¨Å k˜ ƒŸh‹” እ“S×†ªK”:: ŸcT¾ cTÁƒ u}K¾ ›"K< u}¨LÇ=’ƒ Ów\ ¾¨[Å¨< ›=¾c<e ¡`e„e ¨Å Ó^ /¨Å c=*M/ u›"K ’õe እ”Å¨[Å“ ’ ¨Å k˜ /¨Å Ñ’ƒ/ እ”ÇgÒÑ[” KTSMŸƒ ’¨<:: ›”ÉU ŸÓ^ lSƒ ¨Å k˜ lSƒ SMc” TKƒ ’¨<::
- ✓ e“Tƒw Ñ@ታ‹” eKSÇ“‹” uSekM LÃ እ”ÅV}M” እ”Sc¡^K”:: pÆe ä¨<KAe eK pÆe l`v” ve}T[uƒ U°^õ Ñ@ታእeŸ=S× É[e YÒ¨<” eƒuሉ ÅS<” cƒÖÖ< V~” ƒ“Ñ^L‹G< እ”ÇK 1qa. 01÷!6 :: Ñ@ታ‹” uSekM }cpKA uk^”Ä /ÔMÔታ/ እ”ÅV}M” KSSeŸ` ’¨<::
- ✓ e“Tƒw እÓ²=›wN?` Kእ— ÁK¨<” õp` እ“evK”:- Ñ@ታ‹” SÉ፻’>>ታ‹” ›=¾c<e ¡`e„e uSª°K ƒUl`~ #’õc<” eK ¨ÇÐ‡ ŸT•` ÃMp Ÿ²=I ¾T>uMØ õp` KT”U ¾K¨<U$ ÄN. 05÷03 uTKƒ c¨<’~” KK?L¨< u?³ ›É`ÑA KQTU KVƒ ›dMö ŸSeÖƒ uLÃ õp` እ”ÅK?K }“ÓbM:: e“Tƒw እÓ²=›wN?` እeŸ SekM Vƒ É[e U” ÁIM እ”Å¨ÅÅ” እ“evK”::
- ✓ SekM እ፻ÃL‹” እ”ÅJ’ እ“evK”:- Nª`Á¨< pÆe ä¨<KAe #የመስቀሉ ቃሉ ለሚጠፉት ሞኝነት ለእኛ ለምንድን ግን የእግዚአብሔር ኃይል ነው$። 1ኛቆሮ. 1÷08 እንዳለ ዛሬም በመስቀሉ ኃይል ፈተናን ድል እናደምናደርግ እናስባለን በመስቀሉ በረከትና ኃይል እናገኛለን።
- ✓ ስናማትብ ጥንተ ጠላታችን ዲያቢሎስን /አጋንንትን/ እናሳፍራለን፥- ዲያብሎስ ድል የተነሳው በመስቀል ነው ኤፌ. 2÷06 በመስቀል አምሳል ስናማትብ የድል ምልክት ነውና ዲያብሎስ አፍሮ ፊርቶ ይርቀናል።

የቤተ መቅደስን በር መሳለም

በትእምርተ መስቀል ካማተብን በኋላ የቤተ መቅደሱን ደጃፍ መሳለም /መሳም/

uu?} SpÅe (¨<eØ) SeÑÉ

¨Å u?} SpÅe ¾T>Ñv c¨< ÅÍñ” Ÿ}dKS u%EL u¨<eØ uu?} SpÅe Kእ Ó²=›wN?` ¾›UM¢ (¾vQ]Ã) eÑÅƒ K=cÑÉ ÃÑvM :: uu?} SpÅe K እÓ²=›wN?` ¾›UM¢ eÓÅƒ SeÑÉ እ”ÅT>Ñv uSêNõ pÆe }êö እ“Ñ—K”:: ²é "3÷7 2²?“. 7÷3 S´.)"1÷1 ”Ñ<Y cKV” uu?} SkÅe Kእ Ó²=›wN?` c=cÓÉ እ Ó²=›wN?` Åe }e˜…M:: 2>²? 7÷06-08 እ—U u²S“‹” uu?} SpÅe }Ñ˜}” ðØa KT>Ñ³ KT>SÓw ›UL¡ ¾T>Ñv¨<” ¡w` w”eØ w”cÓÉ w”çMÃ ¡`e+Á“© QÃ¨ታ‹” ¾}c}"ŸK ÃJ“M ::

uu?} ¡`e+Á” ²<]Á ÁK<ƒ pÆdƒ Y°Lƒ እÏ S”Xƒ

uu?} SpÅe QK=“‹”” ¨Å እÓ²=›wN?` ¾T>SMc< ¾}KÁ¿ pÆdƒ Y°Lƒ Ã•^K<:: pÆdƒ Y°Lƒ uu?} SpÅe እ”Ç=XK< እ”Ç=kS<Ö< ¾çÒ eÓÅƒ እ”Ç=cÑÉL†¨< ¾ðkÅ¨< እÓ²=›wN?` ’¨<:: ²é. !5÷09 K=k ’u=Áƒ S<c? uታx~ TÅ]Á uY`¯ƒ S¡Å—¨< LÃ ›”Ç=W^ ¾ታ²²¨< ¾Ÿ=\u?M (¾pÆd” SL እ¡ƒ) Y°M ’¨< :: Q²u እe^›?MU ታx~ vKuƒ uÉ””D’< c=cÓÆ እÓ²=›wN?` uG<K~ Ÿ=\u?M /Y°Lƒ/ S"ŸM uY`¯ƒ S¡Å—¨< LÃ J• Á“Ó[¨< ’u` :: ²é !5*! 2 /“/ 6*!3 እ’²=I” pÆdƒ Y°Lƒ w“¡w^†¨< ¾Y°K<” vKu?ƒ uTcw }Ñu=¨<” ¡w` w”c×†¨< ŸY°K< vKu?ƒ (ŸpÆe ¨ÃU ŸpÉc=~) u[Ÿƒ እ”kuLK”::

ÝT ›É`ÑA ¨Å u?} SpÅe ›KSÓvƒ
pÆdƒ SéQõƒ u}kÅc x቟e”qU ÝT‹”” T¨<Kp ▯እ”ÇKw” Ã’Ó\“M:: ²é. 3÷5 ¾Nª.7÷"9 õ} S” ›’ 02 S<c? uÅw[c=“ NTMTK<“ ’vMvK< u}®px }ªQÅ¨< }SKŸ} ▯እÓ²=›wN?`U ›”} ¾qU¡vƒ Yõ^ ¾}kÅc‹ S_ƒ “ƒ“ ÝUl” Ÿእ Ó`l ›¨<Mp ›K¨<:: ²é 3*5 S<c? NTMTK< Ÿ’uMvK< }ªQÊ c=’É Á¾uƒ Åw[c=“ ¾}kÅc eõ^ ▯እ”ÅJ’ G<K< ¾እÓ²=›wN?` u?ƒ ¾T>቟’îuƒ x቟ G<K<U pÆe ’¨<:: 2²?“ 7*04 eK²=I SYª°ƒ ¨ÅT>Wªuƒ nK ▯Ó²=›wN?` ¨Å T>’Ñ`uƒ ቟x} QÑ< ¨Å ›Kuƒ pÆd” SLእ¡ƒ ¨Å T>²U\uƒ pÆe eõ^ (u?}¡`e+Á”) e”k[w u¨<cØ ¾቟Ö=›ƒ” ÝT u›ð¯U ¾እÓ^‹” ÝT T¨<Kp ÃÑv“M::
KHÛ” ¾T>Á²[w[w ’¨<` / MÒÓ / ÁKuƒ SÅ u?} ¡`e+Á” ›KSÓvƒ
uu?} ¡`e+Á” S<i^¨< ¨MÅ ▯Ó²=›wN?` ›=¾c<e ¡`e„e ŸS<i]ƒ Uእ S” Ò` ›”É ¾T>J”vƒ ¾c`Ó u?ƒ “ƒ eK²=IU SÉ቟’@¯KU ¡`e„e }W¨<„ Uእ S“” S”ðd© SwM /pÆe YÒ¨<“ ¡u<` ÅS<”/ ÃkuK<u቟M Éኅ’ƒ ÁÑኍu቟M:: ¾T>gƒ leM“ ¾T>Á»M leM ¾Á²¨< ¨ÃU ¾}KÁ¾ ðdi ¾T>ðc¨< c¨< u›ð› K=qÃ ÃÑvªM:: ▯እ”Ç=I ÁK ‹Ó` ÁKwƒ c¨< ¨Å u?} SpÅe Ñw„ ŸU እመናን ጋር ሥጋውን ደሙን ሊቀበል አይገባውም። ቅዳሴ ለማስቀደስ ኪዳን ለማድርስ ሲመጣ እን▯” u›õ› J• Ÿ¨<ß çKA} pÇc?¨<” }ካፍሎ }dMV“ çMÄ SSKe ▯እ”Í= SÓvƒ ¾KuƒU::
c?ƒ MÏ u¨` ›uv ¨pƒ ¨Å u?} SpÅe ›KSÓvƒ
ÃI ¾J’¨< እ”Å wKAÃ Ÿ=Ç” Y`¯ƒ ¾¨` ›uv ▯እ”ÅS`ÑU }qØa ¾}[ÑS‹ ¾[Ÿc‹ “ƒ uTKƒ ›ÃÅKU:: ¾}ŸKŸK‹v†¨< U¡”Á„‹ eK›K< ’¨<::

- ✓ uY`¯ƒ u?}¡`e+Á” SW[ƒ uu?} ¡`e+Á” Y`¯ƒ u¨` ›uv ¨pƒ c?ƒ MÏ ¨Å u?} SpÅe ▯እ”ÅƒÑv ›ÃðkÉLƒU ²K? 02÷05 Y’ Mx“© }ê°• ›K¨<“ ▯እ”ÅÃ቟¨Ÿ< ’¨< ::
- ✓ YÒ ¨ÅS<” SkuM cKTƒ‹M :- uu?} ¡`e+Á” Y`¯ƒ ¨Å u?}SpÅe ¾T>Ñv Uእ S” ¾T>Ñvuƒ ›”Æ U¡”Áƒ pÆe YÒ¨<” ¡u<` ÅS<” KSkuM ’¨< ’Ñ` Ó” uT”—¨<U U¡”Áƒ Ÿc¨<’~ ðdi ¾T>ðc¨< c¨< KSkC[w ›ÃðkÅKƒU ÃIU eKYÒ¨<“ ÅS< ¡w` ’¨< eK²=I c?ƒ MÏ u¨` ›uv ¨pƒ uT>ðdƒ ðdi U¡”Áƒ Sl[w eKTƒ‹M ¨Å u?} SpÅe ›ƒÑvU::
- ✓ eK®pU T’e:- c?ƒ MÏ u¨` ›uvª ¨pƒ ¾}KÁ¿ ¾QSU“ ¾É"U eT@ƒ K=eTƒ Ã‹LM :: u²=I c›ƒ qT TckÅeU J’ ScÑÉ ÅŸwÇ቟M:: eK²=I KScÑÉU J’ qT KTekÅe uUƒ†Ñ`uƒ u²=I ¨pƒ ¨Å u?}¡`e+Á” እ”ÉƒÑv ›ÃðkÉLƒU u²=I ¨pƒ u?} ¡`e+Á” ›ƒÑvU ▯እ”Í= uu? … ¨ÃU uu?} ¡`e+Á” pê` ²<`Á pÆdƒ SéQõƒ” Ã³ SçKÃ TekÅe SekM SdKU ›ƒŸKŸKU::

¾K?K=ƒ Mwe ¨ÃU ¾›[T¨<Á” Mwe Kwf ¨Å u?} SpÅe ›KSÓvƒ
¾K?K=ƒ Mwe u}K¾ G<’@቟ K=qii Ã‹LM:: ÃI” Mwe Kwf KpÇc? ¨ÃU KçKAƒ u?} SpÅe SÓvƒ ›ÃÑvU u?} ¡`e+Á” ¾”Ñ<Y ▯እÓ²=›wN?` TÅ]Á eKJ’‹ ¨Å እ`dD e”S× u¨<eØU u¨ßU }²ÒÏ}” ¾T>Ñv”” Mwe Kwc” SÑ–ƒ ÃÑv“M እ”Í= vMƒÑv ›Kvue Sp[w ¾Kw”U ¨Å u?} SpÅe e”H@É c¨<’ƒ” S቟Öw ”êQ”“ SÖup ÃÑvM u‹Ó` U¡”Áƒ "MJ’ uk` [²U ÁK“ ”èQ Mwe Kwf SH@É ÁeðMÒM ²õ. 9*01 -07 'ዘሌ 09*0-01 1
qa 01÷5-04 ::
¨”É MÏ QMS K?K=ƒ /´”¾ƒ/ ŸS቟¨< u°K~ u?} SpÅe ›KSÓvƒ
¨”É MÏ uS˜቟¨< c¯ƒ QMS K?K=ƒ /´”¾ƒ/ "Ñ–¨< TKƒU Ÿc¨<’~ ²` Ÿðcc ¨Å u?} ¡`efÁ” ›ÃÑvU ²K? 05*2-08:: uTÓY~ Ó” ÑL¨<” ቟Øx መግባት Ã‹LM::
vM“ T>eƒ Ÿ}^¡x w%EL °K~” ¨Å u?} SpÅe ›KSÓvƒ
Òw‰ pÆe S˜቟¨<U ”èQ u=J”U uu?} Ÿ`e+Á” Y`¯ƒ SW[ƒ Ÿ}^¡x u%EL °K~” ¨Å u?} SkÅe SÓvƒ ›ÃðkÉL†¨<U:: pÆe ጰ¨<KAe KçKAƒ uSðnkÉ "MJ’ ue}k` vM“ T>eƒ ›ÃŸLŸK< ▯እ”ÇK vM“ T>eƒ Ÿ}^¡x ¾T>`lƒ uu¯Lƒ u›êTªƒ KçKAƒ“ KpÇc? uT>²Òlv†¨< °Kƒ ’¨<:: eK²=I Öªƒ KpÇc? uT>²Òlv†¨< °Kƒ ^d†¨<” K=Öwl ÃÑvM :: 1qa 7*5 Ÿ<ñ "4 * 02 ²ç 09 * 05 ::
uu?} SpÅe ¨<eØ ª³ ð³³ ’Ñ` ›KS’ÒÑ` (Sdp SdKp ¡M¡M ’¨<)
¨Å u?} SpÅe KçKAƒ ¾T>Ñv c¨< ŸÑv u%EL u´U቟ uêØ቟ uõ`Hƒ J• ¾እÓ²=›wN?`” UQ[ƒ Shƒ ÃÑvªM:: u?}SpÅe ¾pÆd” SLእ¡ƒ ´T_ ¾T>k[wuƒ YÒ ¨ÅS< ¾T>ð}ƒuƒ ¾’u=Áƒ ƒ”u=ƒ ¾Nª]Áƒ ewŸƒ ¾T>cTuƒ uSJ’< u²=I x቟NT@ƒ à‘ S’ÒÑ` Sdp SdLp ›ÃÑvU:: eK²=I

’Ñ` pÆe ÄN”e ›ð¨`p ›ê”*ƒ cØ„ }“Ó ሮ L:: #¨fu ƒk¨<U pÉS ”Ñ<Y UÉ^© ²›=ƒÅõ` ŸS ƒeQp ¨›=U”}’>&ƒeQp’< fu ƒk¨<U pÅS ”Ñ<W ’ÑYƒ cTÁ©;$ uUÉ^© ”Ñ<W ’ÑYƒ uqUl Ñ>²? uU”U U¡”Áƒ u=J” KSdp ›ƒÅõ`U ታ ÉÁ ucTÁ© ”Ñ<W ’ÑYƒ òƒ ƒcnKl”; wLDM:: ÄN. ›ó ›” 6 uk•“ SéQõƒU #SeŸ? ¯KT© cx ÃeQp u¨<e} pÇc? Á¨<ê› ›ð› ¨›=ÃT>Ø UeÖ=` pÆe$ upÇc? Ñ>²? ¾T>cp ¯KT© u=J” ¨Å ¨<ß Á¨<Ö<ƒ ŸpÆe UeÖ=`U (l`v”) ›ÁkwK<ƒ }wLDM k•“ ue ›” &9.

›w´„ SÖØ ÖØ„“ c¡a u?} SpÅe ›KSÓuƒ

ኦ”ÇƒV~ ¨Å SÑ“—¨< É”£” eƒÑu< ›”}“ MÐ‹I ¾¨Ã” ÖÏ“ ¾T>Áe¡` ’Ñ` G<K< ›ƒÖÖ<:: ²K? 0*8-0 ¾ኦ Ó²=›wN?` u?} ¡`e+Á” ¾S”ðd© SwM“ SÖØ SÑ— ’¨< ¨Å²=I u?ƒ ¾T>Ñv "I”U J’ UኦS” SÖØ ›w´„ ue"` S”ðe Sp[w ¾KufU:: ÃI” "Å[Ñ ›w[¨<ƒ ¾ታ ÅS< UኦS“”“ "I“ƒ” uTÃJ” Ö[” Ã[whM QK=“†¨<” cweu¨< ኦ”ÇÃçM¿ ÁÅ`ÒM:: ŸG<K<U uLÃ uu?} SpÅe ›Éa ¾T>ScÑ” ኦÓ²=›wN?`” Áe³“M::

umU ukM J• c¨<” ›ekÃV ¾c¨<” Ñ”²w uTßu`u` ¨eÊ ¨Å ቤተ ክርስ+ያን አለመግባት

uu?} SpÅe (upÅS ኦÓ²=›wN?`) KçKAƒ e”qU“ K›ÑMÓKAƒ e”}Ò õp[ ኦÓ²=›wN?`”“ õp[u=î” uSðçU K=J” ÃÑvM:: c¨<” Tek¾U ¾c¨<” Ñ”²w Tßu`u` mS˜’ƒ“ ukK—’ƒ ÅÓV vM”Ë^” ኦ”Å^e ›KS¨<ÅÉ ’¨<:: ኦ”ÓÇ=I SvI” uSW©Á¨< LÃ w ታ k`w u²=ÁU LÃ ¨”ÉUl u›”} LÃ ›”Ç‹ ኦ”ÇK¨< w ታ cw u²=Á uSW©Á¨< òƒ SvI” ƒfI H>É ›ckÉSI Ÿ¨”ÉUl Ò` ታ[p u %ELU SØ}I SvI” ›p`w T, 5÷!3-!4 #ሏçKAƒ uqT‹G< Ñ>²? ucTÁƒ ÁK¨< ›v ታ‹G< ÅÓV ታÖ=›ታ‹G<” Ãp` ኦ”Ç=L‹G< uT”U LÃ ›”Ç‹ u=•`v‹G< Ãp` uK<:: ኦ“”} Ó” Ãp` vƒK< ucTÁƒ ÁK¨< ›v ታ‹G< ታÖ=›ታ‹G<” Ãp` ›ÃL‹G<U$ T`. 01÷!5 ¾T>K¨<” ¾Ñ@ታ‹”” ƒº³´ S²”Òƒ ’¨<:: eK²=I ¨Å u?}SpÅe KçKAƒU ÃG<” K›ÑMÓKAƒ ŸSÓv ታ‹” uòƒ Ÿ}×L’¨< S ታ[p ¾kT’¨<” SSKe ¾uÅM’¨<” S"e Ã•`w“M::

uu?} ¡`e+Á” upÇc? Ñ>²? ›s`Ù ›KS¨<×ƒ

uu?} ¡`e+Á” ¾T>çK¾¨< çKAƒ uS<K< ›`UV ƒÓeƒ ¾T>ÖÃp“ u}SeÙ ¾T>k`u< “†¨<:: uኦ’²=I ¾çKAƒ Ñ>²?Áƒ ኦ ÇT> G<K< ƒº Óe}— K=J” ÃÑvªM:: KUdK? upÇc? Ñ>²? pÇc? ¨< Ÿ}ËS[uƒ ›”e„ #ኦƒ¨< ucLU ucLU Óu<$ ኦeŸT>vM É[e uƒ°Óeƒ J• SŸ ታ}M ÓÉ ’¨<:: Ÿ²=I ¨<ß Ÿ›pU uLÃ ¾J’ ‹Ó` QSU "LÒÖS uk` pÇc?¨<” ›s`Ù S¨<×ƒ ›ÃÑvU:: uY`¯}

pÇc?¨< SÓu=Á LÃ #upÇc? Ñ>²? ŸUኦS“” ¨Ñ” ¨Å u?}¡`e+Á” ¾Ñv c¨< u=•` pÆdƒ SéQõƒ” cU„ ¾pÇc?¨< çKAƒ ኦeŸ=ðçU vÃ ታ Ñe ŸI`v”U vÃkuM Ÿu?} ¡`e+Á” ÃKÃ ¾ኦ Ó²=›wN?`” QÓ ›õ`dDM“ ¾’õe“ ¾YÒ ”Ñ<Y uT>J” ucTÁ© ”Ñ<Y òƒ SqU” ›nLDM“$ Nª`Áƒ uc=•Êd†¨< ኦ”Ç=I ›e}T\”:: Ÿ²=I ”vw ኦ”ÅU”[Ç¨< pÇc? ኦeŸ=ðçU É[e ታ Óf ÁMq¾ pÆdƒ SéQõƒ” uƒ°Óeƒ ÁMcT ŸkC`v’<U ¾TÃkuK ŸUኦS“” ›”É’ƒ SK¾ƒ ÃÑvªM::

uu?} ¡`e+Á” uTQu` çKAƒ ¨pƒ ¾ÓM çKAƒ ›KTÉ[e

pÆe Ç©ƒ #¨”ÉV‹ uIw[ƒ u=kSÖ< SM"U ኦ’JU ÁT[’¨<$:: S´.)"1÷1 ኦ”ÇK uQw[ƒ SçKÃ S²S`“ ST` SM"U ’¨<:: ›v„‰‹” Nª`ÁƒU Ã¤”” ¾›”É’ƒ Ñ<µ SM"U’ƒ }[É}¨< u›”É Mw KçKAƒ Ã}Ñ< ኦ”Å’u` pÆe K<ne ÑMëM“M:: ¾N.Y^ 2÷#4-#7:: u²=I SW[ƒ uu?} ¡`e+Á” u›”É’ƒ ኦÉ”çMÃ ¾›u¨< Nª`Áƒ ðKÓ ኦ”É”Ÿ}M ›v„‹ Ÿ›²ÒÌM” ¾›”É’ƒ çKAƒ ƒMl çKA} pÇc? ’¨<:: ¾Ñ@ታ‹” pÆc YÒ¨< ¡u<` ÅS< }²Ò}¨< Kk[u< UኦS“” }ðƒ„ uT>cØuƒ u²=I ¾çKAƒ c¯ƒ uu?} SpÅe ÁK G<K< u›[UV J• Y`¯~” uSŸ ታ}M Sd}õ Ã•`u ታ M ::

upê[u?} ¡`e+Á” ÑuÁ ›KSÑuÁ¾ƒ

u?} ¡`e+Á” ¡`e+Á•‹ S”ðd© u[Ÿƒ ¾T>ÁÑ–<vƒ çM¾¨< cÓÅ¨< Sê¨<}¨< Ÿð×]Á†¨< ªÒ ¾T>kuK<vƒ ¾UQ[ƒ ›ÅvvÃ “ƒ:: u²=I‹ pÉeƒ ›ÅvvÃ SçKÃ SkC[w nK ኦÓ²=›wN?`” SeTƒ S²S` ኦ”Í= YÒ© ”ÓÉ ›ÃðpÅU u›=¾\dK?U u?} SpÅe ÃgÖ<“ ÃK¨<Ö< Ã’ÓÆ ¾’u\ ’ÒÉÁ” uÑ ታ‹” }ÓYçªM:: T, !1÷02-03 ÄN 2÷03-06 K=n¨<”ƒU uõƒN ’ÑYƒ ¾Ñ@ታ‹”” ƒUI[ƒ SW[ƒ ›É[Ñ¨< uu?} Ÿ`e+Á” ›"vu= S’ÑÉ ኦ”ÅTÃÑv ÑMç¨<M“ #eK hà‹“ eK Kªà‹ uu?}¡`e+Á” ¨<eØ SÑuÁ¾ƒ ›ÃÑv†¨<$:: õ}.S”.›”::

¾u?} ¡`e+Á” SÑMÑÁ ”ªÁ} pÉdƒ” KÓM ›ÑMÓKAƒ ›KTªM

u?} ¡`e+Á” ¾UƒÑKÑMv†¨< እÁ”Ç”Ç†¨< ”ªÁƒ ¾}K¿“ ¾}kÅc< “†¨<:: u²S’ *]ƒ እÓ²=›wN?` S<c?” እ”Ç=I wKAƒ ’u` #¾pw®~”U ²Ãƒ ¨eÅI TÅ]Á¨<” u እ`c<U ÁK¨<” G<K< ƒkuLI እ`c<”U °n¨<”U G<K< ƒkÉdKI pÆeU ÃJ“M$:: ²ç. ÷9 u²=I SW[ƒ S<c? Ÿ ታ x~ Ò` KSÑMÑÁ’ƒ Ák[v†¨<” ”ªÁƒ uS<K< upw® pÆe ›¡wa ¾}K¿“ ¾}kÅc< ›É`Õ†ªM:: õƒN ’ÑYƒU uðƒQ S”ðd© ¡õK< Ÿu?}¡`e+Á” Ÿ}v[Ÿ °n ¨Ñ” ¾J’¨<” G<K< ¾¨`p“ ¾w` °nU u=J” c¨< uu?~ ¨<eØ K=W^v†¨< እደማ ÃÑv Ã“Ñ^M:: õƒ.S”.›”. 1 [c× ! 8::

uu?} ¡`e+Á” ®çÉ YÒ© ÓwÃƒ ›KTÉ[Ó

¾Ÿ`e„e YÒ“ ÅU uT>Wªuƒ ¾›Ó²=›wN?` ታ xƒ vKuƒ ›"vu= uu?} ¡`e+Á” ›p^u=Á Ów¹ ›É`Ô ›¾uK<“ ›¾ÖÖ< SÑ–ƒ Y`¯ƒ” Tõ[e ’¨<:: ›u¨< #uu?} ¡`eƒÁ” ¨<eØ Ów¹ uTÉ[Ó SØ^ƒ ›ÃÑvU$ õƒ.S”.›”. 1 uTKƒ QÓ” eK W\M” QÑ<” ›¡w[” YÒ© SvM°ƒ”“ SÖØ” Ÿu?} ¡`e+Á” T^p Ã•`w“M::

TÖnKÁ

u?}¡`eƒÁ” uUÉ` ÁK‹ KcTÁ©¨< ¾UeÒ“ SpÅe ›`›Á ¾UƒJ” M¿ ¾pÉc“ x ታ“ƒ:: uSJ’< uu?} ¡`eƒÁ” ØL Y` ¾}ÖKK< U እS“” M¿ “†¨< u?}¡`e+Á””U ¾T>ÁÑKÓK< "I“ƒ uUÉ` ÁK< cTÁ¨<Á” “†¨<:: U¡”Á~U pÆd” SL እŸƒ K እÓ²=›wN?` ”èQ UeÒ“ ÁKTs[Ø KTp[w እ”Å}ðÖ\ G<K< "I“ƒU Ÿlu[}cu< }KÃ}¨< u¾Ñ>²?¨ u¾c¯~ uk” uK?K=ƒ UeÒ“ K እÓ²=›wN` Ák`vK<“ eK²=I u?} ¡`e+Á” uUÉ` ÁK‹ ¾pÉe“ x ታ “ƒ::
eK²=I u²=I‹ ¾pÉe“ x ታ uJ’‹ upÉeƒ u?} ¡`eƒÁ” uSêNõ pÆe ¾}kSÖ<ƒ”“ pÆd” ›v„‹ ¾W\ M”” Y`¯„‹ uT¡u`“ uTeŸu` Sw ታ‹”” uSÖkU“ ÓÈ ታ‹” uS¨×ƒ ²¨ƒ` K›UM¢} እÓ²=›wN?` KçKAƒ KƒUI`ƒ“ KK?KA‹U ›ÑMÓKA„‹ upÉe““ u”êQ“ J’” uu?} ¡`e+Á” M“”ÑKÑM ÃÑvM:: ÃI” KTÉ[Ó ¾pÆd” ›UL¡ M®<M ›Ó²=›wN?` Ã`Ç”::

ዋቢ መጽሐፍት

- ✓ መፅሐፍ ቅዱስ
- ✓ ሊቀካህናት ክንፈገብርኤል አልታዬ (1992 ዓ.ም) ሥርዓተ ቤተክርስቲያን 2ኛ ዕትም
- ✓ ሊቀካህናት ክንፈገብርኤል አልታዬ ና ቀሲስ ጌታቸው ደጀኔ (2002 ዓ.ም) ሥርዓተ ቤተክርስቲያን 2ኛ ዕትም
- ✓ አባ ጎረጎርዮስ /ሊቀ ጳጳስ/ (1984 ዓ.ም) የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ታሪክ
- ✓ አባ መለከ ዔዲቅ (ሊቀ ጳጳስ)፣ ትምህርተ ሃይማኖት 2ኛ መፅሐፍ
- ✓ መ/ር አዲስ ትኩ ሥርዓተ ቤተክርስቲን ያልታተመ ጽሑፍ
- ✓ ዲ/ን የሬድ ገ/ዓዲቅ ሞኅተሰማይ
- ✓ ዲ/ን ሄኖክ ሃይሌ ታቦት በሐዲስ ኪዳን
- ✓ ማህበረ ቅዱስ (1192) ቤተክርስቲያን እወቅ 2ኛ ዕትም